2020 йил 25 январдан чиқа бошлаган

Миллий тикланишдан - миллий юксалиш сари

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 86 (86), 2020 йил 19 май, сешанба

www.yuz.uz | yuz.uznews | yuz_official | yuz.uz_news

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ СИФАТ ВА ХАВФСИЗЛИК КЎРСАТКИЧЛАРИ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРГА МУВОФИҚЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Сўнгги йилларда ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш ва экспорт географиясини кенгайтириш бўйича изчил ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

2016-2019 йиллар давомида ялпи қишлоқ хўжалиги маҳсулоти ҳажми — 171,2 фоизга, жумладан, мева-сабзавотчилик — 172,6 фоизга, чорвачилик маҳсулотлари — 170 фоизга, ўрмон ва балиқчилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш — 177,5 фоизга ошди.

Мева-сабзавот маҳсулотларининг экспорт ҳажми 1,4 миллион тоннадан ошиб, 2016 йилга нисбатан 1,5 баробарга ўсишга эришилди.

Шу билан бирга, жаҳон бозорида маҳсулотларга қўйилган сифат ва хавфсизлик талабларининг тобора кучайиб бориши, республикамизда етиштирилаётган маҳсулотларнинг халқаро бозорлардаги ўрнини мустаҳкамлаш учун қўшимча чоралар кўришни талаб қилмоқда.

Республикада **Organic ва Global G.A.P.** халқаро стандартлари талабларига мувофиқ маҳсулот ишлаб чиқариш, тартибга солиш ва мувофиқлаштириш тизимларини ривожлантириш, қишлоқ ва ўрмон хўжалиги маҳсулотларининг сифат ва хавфсизлик кўрсаткичларини яхшилаш, экспорт географиясини кенгайтириш, шунингдек, мамлакатимизнинг органик маҳсулот ишлаб чиқариш салоҳиятидан тўлиқ фойдаланиш имкониятини ошириш мақсадида:

1. Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикасида органик қишлоқ хўжалиги ва органик озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ривожлантириш концепцияси (кейинги ўринларда — Концепция)**1-иловага** мувофиқ;

Ўзбекистон Республикасида органик қишлоқ хўжалиги ва органик озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ривожлантириш концепциясини амалга ошириш бўйича **"Йўл харитаси" 2-иловага** мувофиқ;

2020–2025 йилларда қишлоқ хўжалиги ва ўрмон фонди ерларида босқичма-босқич органик ишлаб чиқаришга ўтишнинг прогноз кўрсаткичлари **3-иловага** мувофиқ;

2020–2025 йилларда мақбул қишлоқ хўжалиги амалиёти (Global G.A.P.) халқаро стандарти талаблари бўйича сертификатланадиган ер майдонларининг асосий экспортбоп экин турлари бўйича прогноз кўрсаткичлари **4-иловага** мувофиқ;

Пахта-тўқимачилик ишлаб чиқариши корхоналари ва кластерлари томонидан органик пахта хомашёси етиштириш ҳамда органик тўқимачилик маҳсулотларини ишлаб чиқаришни ташкил этиш бўйича амалий чора-тадбирлар режаси **5-иловага** мувофиқ;

Республика ҳудудларида агроэкотуризм жозибадорлигини янада ошириш учун органик бозорлар ва ресторанлар ташкил этиш бўйича чора-тадбирлар режаси **6-иловага** мувофиқ тасдиқлансин.

2. Белгилансинки:

а) Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги органик маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва мақбул қишлоқ хўжалиги амалиёти (Global G.A.P.) доирасидаги барча манфаатдор ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органи ҳисобланади;

Давоми 2-бетда

Ёшлик шижоати

ЮРТ РИВОЖИГА ҚЎШИЛАЁТГАН ҲИССА

Мамлакатимизда юритилаётган ёшлар сиёсати мазмун-моҳиятига чуқур сингган мана шу омиллар туфайли кўплаб йигит-қизларнинг иқтидори рўёбга чиқиб, жамиятда шахс сифатида мақоми ва собит ўрнига эга бўляпти. Биргина ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш борасидаги ишларнинг амалий ифодаси бугун тенгқурларини иш билан таъминлаб, ўнлаб оилаларнинг турмуш фаровонлиги, рўзғор тўкислигига ҳисса қўшаётган ишбилармон йигит-қизлар фаолиятида яққол акс этяпти.

Урганч давлат университети талабаси Гулрухсор Шержоновани нафақат Янгибозор тумани, балки Хоразм вилоятида кўпчилик яхши танийди. Жамоат ишлари, турли кўрик-танлов ва илмий анжуманлардаги фаоллиги туфайли кўплаб мутахассислар эътирофига сазовор бўлган қизнинг чорвачиликка ҳам қизиқиши баланд. Бунга сабаб бор, албатта. Гулрухсор Шержонованинг отаси "Очил ота" кўп тармоқли фермер хўжалигини бошқаради.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

КОРОНАВИРУС ПАНДЕМИЯСИ ДАВРИДА АҲОЛИ ВА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ БЎЙИЧА НАВБАТДАГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Коронавирус пандемияси даврида иқтисодий ўсиш ва инвестициявий фаолликни рағбатлантириш, ишлаб чиқариш суръатларини тиклаш, аҳоли бандлигини ошириш, даромадларини кўпайтириш ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш мақсадида:

1. Қуйидагилар 2020 йилнинг 1 июнидан 1 сентябригача бўлган даврда **мол-мулк солиғи ва ер солиғини тўлашдан озод қилинсин:**

кичик тадбиркорлик субъектлари;

бозорлар ва савдо комплекслари, кинотеатрлар, умумий овқатланиш корхоналари, жамоат транспорти корхоналари, спорт-соғломлаштириш муассасалари, шунингдек, йўловчи ташиш, маиший хизматлар кўрсатиш, биноларни, шу жумладан, банкетлар ўтказиш учун ижарага бериш фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар.

2. **Кичик тадбиркорлик субъектларига қуйидаги суммаларни ҳисобдан чиқариш кўринишида давлат томонидан қўшимча қўллаб-қувватлаш** тақдим этилсин:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 мартдаги ПФ-5969-сон ва 2020 йил 3 апрелдаги ПФ-5978-сон фармонларига асосан фоизсиз кечиктириш (бўлиб-бўлиб тўлаш) берилган, 2020 йил апрель ва май ойлари учун тўланиши лозим бўлган мол-мулк солиғи ва ер солиғи суммалари;

2020 йил 15 май ҳолатига ер солиғи ва мол-мулк солиғи бўйича 2020 йил 1 январдан бошлаб ҳосил бўлган пеня ва жарималар суммалари.

3. Тадбиркорлик субъектларига товарлар (ишлар, хизматлар) импорт қилишда қўшилган қиймат солиғини тўлаш бўйича 120 кун муддатгача кечиктириш олиш ҳуқуқи берилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Давоми 2-бетда

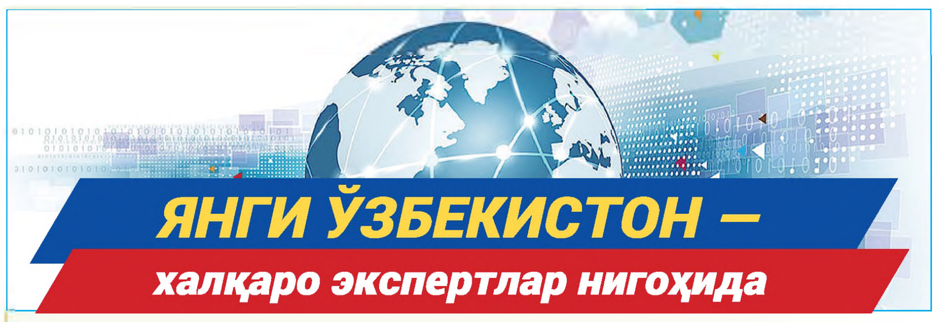

Ўзбекистон халқининг турли хавф ва таҳдидларга қарши курашдаги бирдамлиги таҳсинга лойиқ

Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳотлар ва ўзгаришлар хорижий экспертлар диққат марказида бўлиб турибди. Хусусан, Исроил ижтимоий-сиёсий доира вакиллари мамлакатимизнинг замонавий ривожланишини юксак баҳоламоқда.

Қуддусдаги Яҳудийлар университетининг Осиё ва Африка тадқиқотлари институти ўқитувчиси Владимир Месамед Ўзбекистон ривожланишининг 2020 йилдаги асосий устувор жиҳатлари ҳақида, жумладан, бундай деди:

— Ўзбекистонда кўплаб соҳаларда чуқур ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Шундай бўлса-да, Ўзбекистон Президенти 2020 йилда илм-фан, таълим ва рақамли иқтисодиётни ривожлантиришга алоҳида эътибор беришини таъкидлади. Буни мантиқий жиҳатдан жуда тўғри деб ҳисоблайман. Мамлакат босқичма-босқич янги даражага кўтарилмоқда. 2019 йилда амалга оширилган ислоҳотлар Ғарб иқтисодчиларига Ўзбекистонни "Йил мамлакати" сифатида эътироф этиш учун асос бўлди.

Ишончли молиялаштирилган дастлабки иккита йўналиш халқаро стандартларга жавоб берадиган кўп босқичли таълим тизимини яратади. Исроил томони Ўзбекистон билан ўз тажрибасини бўлишишга, шу жумладан, рақамли иқтисодиётни ривожлантириш бўйича ҳамкорликка тайёр. Ушбу соҳада бизда катта тажриба ва ишланмалар мавжуд.

Исроил юқори технологияли мамлакат сифатида Ўзбекистон Республикаси учун ҳақиқий тажриба ва салоҳиятли ҳамкорга айланиши мумкин.

Албатта, бугунги кунда барча давлатлар қийин даврни бошдан кечирмоқда. Коронавирус пандемияси яна бир бор дунёмизнинг қанчалик нозиклиги, унда ҳамма нарса бир-бири билан боғлиқлиги, биз шунчаки бир-биримизни ушлаб туришимиз, бир-биримизга ёрдам беришимиз ва бир-биримиздан ўрганишимиз кераклигини кўрсатди.

Ўзбекистон раҳбарияти ушбу инқирознинг мамлакат иқтисодиёти ва аҳоли ижтимоий ҳаётига етказадиган таъсирини камайтириш борасида янги ташаббуслар билан чиқаётгани ҳамда самарали кураш олиб бораётганидан мамнунмиз.

Мамлакатда халқаро илғор тажрибалар фаол равишда қўлланилмоқда. Бу тушунарли, чунки пандемия глобал ҳодисадир, демак, биз унга қарши биргаликда курашишимиз керак. Бу одатий ҳаётга қайтишнинг ягона йўлидир.

"Ибн Сино Исроил" жамғармаси президенти, профессор Майкл Сох, ўз навбатида, Ўзбекистонда COVID-19 га қарши курашда иштирок этадиган тиббиёт ходимларига кўрсатилаётган ижтимоий ёрдамни алоҳида таъкидлади.

— Кўрилган чоралар ва Ўзбекистонда малакали шифокорлар саъй-ҳаракатлари туфайли коронавирусдан даволанганлар сони касалликка чалинганларга нисбатан кўпайди, — деди у. — Шуниси қувонарлики, Ўзбекистон бу даврдан тез ва жиддий йўқотишларсиз ўтмоқда. Беморларга тезроқ соғайиб, ўз оилаларига қайтишларини тилайман.

Исроилдаги Шарқий Европа ва МДҲ мамлакатлари институти директори Александр Зинкер коронавирус пандемияси даврида Ўзбекистон раҳбариятининг фаолиятини алоҳида қайд этди.

— Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев чет элда ислоҳотчи сифатида танилган. У Президент этиб сайланганидан бери иқтисодиётни, давлатни ва фуқаролик жамиятини эркинлаштиришга ҳаракат қилмоқда.

Биз республиканинг прагматизмга ва замонавий воқеликлар ҳамда миллий манфаатларидан келиб чиқиб, янги ташқи иқтисодий алоқаларни қандай қурилаётганига гувоҳ бўляпмиз.

Ўзбекистон раҳбарияти ўзининг миллий устуворликларини ҳисобга олган ҳолда, ташқи иқтисодий алоқаларни фаол диверсификация қилиш орқали иқтисодий хавфсизликни таъминлаш бўйича аниқ стратегияни ишлаб чиқди.

Масалан, инфекция кенг тарқалишининг олдини олиш, унинг иқтисодиётга салбий таъсирни камайтириш ва аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга йўналтирилган қарорлар ишлаб чиқилиб, қабул қилинди.

Ўзбек халқининг ўз етакчисига бўлган самимий ишончи, мамлакатни янада ривожлантириш ва равнақ топтириш йўлида хавфли таҳдидга қарши курашда бирдамлиги таҳсинга лойиқдир.

"Дунё" АА

Тель-Авив.

Саноат

ЗАМОНАВИЙ ИНТЕНСИВ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

балиқчиликда маҳсулот етиштириш ҳажми ва сифатини оширади

Бугун жаҳонда энг сердаромад тармоқлардан бири бўлган балиқчилик саноати инсоният тамаддунининг илк босқичларидаёқ ривожлана бошлаган. Ўтган давр мобайнида балиқ маҳсулотлари аксарият халқлар дастурхонидан нафақат кундалик егулик, балки саломатлик учун энг зарур маҳсулот сифатида мустаҳкам ўрин эгаллади.

БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО) маълумотларига кўра, ҳозир балиқ ва денгиз маҳсулотлари Ер шарида яшовчи аҳолининг 50 фоиздан ортиғи учун асосий оқсил манбаи ҳисобланади.

Юртимизда ҳам ушбу маҳсулотга бўлган талаб йил сайин ортиб бормоқда. Аҳоли эҳтиёжини инобатга олган ҳолда, сўнгги йилларда балиқчилик тармоғини ривожлантириш бўйича сезиларли чора-тадбирлар амалга ошириляпти. Аммо соҳада қилиниши керак бўлган ишлар ҳали кўп. Президентимиз 2020 йил 14 апрелда қишлоқ хўжалиги тармоқларини янада ривожлантириш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш масалаларига бағишлаб ўтказилган видеоселектор йиғилишида мазкур соҳадаги камчиликларни бартараф этиш, бу йил балиқ етиштиришни камида 350 минг тоннага етказиш, сунъий ҳавзалардан фойдаланиш самарадорлигини ошириб, балиқчилик хўжаликлари ва қайта ишлаш корхоналари ташкил қилиш бўйича қатор топшириқлар берди.

— Балиқчилик қадимдан инсонлар учун тўйимли озиқ-овқат маҳсулоти ҳамда иқтисодий таъминот манбаи бўлиб келган, — деди суҳбатдошимиз Балиқчилик илмий маркази директори Дилмурод Шоҳимардонов. — Балиқ таркиби, асосан, мувозанатлашган оқсил, қолаверса, инсон организми учун зарур протеинлар, микроэлементлар, ёғ ва бошқа истеъмол моддаларига бой бўлиб, рационли овқатланишни ташкил этишда муҳим ўрин тутади.

Жаҳонда балиқ маҳсулотлари истеъмоли аҳоли жон бошига ўртача 21 килограммга тўғри келади. Бу кўрсаткич узоқ умр кўриш бўйича етакчи ҳисобланган Японияда 60 килограммгача боради. Ўзбекистонда эса бир кишининг йиллик балиқ истеъмоли 4-5 килограммни ташкил этади.

Бугун юртимизда балиқчилик соҳаси ривожланмаяпти, деб бўлмайди. Охирги йилларда кўплаб балиқчилик хўжаликлари ташкил этилди. Бозорларимиз балиқ ва балиқ маҳсулотлари билан етарлича таъминланяпти. Мамлакатимизда 2009 йилда 10 минг тонна балиқ маҳсулотлари етиштирилган бўлса, 2019 йилда бу кўрсаткич 200 минг тоннага етди. Бу ишлар бугун ҳам изчил давом эттирилмоқда. Айни пайтда тармоқни янада ривожлантириш мақсадида соҳага замонавий технологиялар, балиқ етиштиришнинг интенсив усуллари жорий этилмоқда.

— Биламизки, балиқ етиштиришнинг бир қанча усуллари мавжуд. Бугунги кунда уларнинг қай бири самаралироқ ҳисобланади?

— Жаҳонда балиқ етиштиришнинг асосан икки усули — табиий сув ҳавзалари(океан, денгиз, кўл, дарё ва бошқалар)дан балиқ овлаш ва назорат қилинадиган шароитларда балиқ етиштиришга асосланган аквамаданият кенг оммалашган. Аквамаданият ҳам, ўз навбатида, интенсив ва ярим интенсив йўналишларга бўлинади.

Давоми 3-бетда

Айрим хусусий бандлик агентликлари томонидан хорижда иш қидираётган шахсларни алдаш ва уларнинг ишончини суиистеъмол қилиш натижасида юртдошларимизга жуда кўп миқдорда моддий зарар етказилгани қайд этилди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН
2020 йил 19 май, 86-сон

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

КОРОНАВИРУС ПАНДЕМИЯСИ ДАВРИДА АҲОЛИ ВА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ БЎЙИЧА НАВБАТДАГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

Божхона органларига мурожаат қилган кунгача бир йилдан кам бўлмаган даврда ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошираётган микрофирма ва кичик корхоналарга товарларни (истеъмол товарларидан ташқари) олиб киришда ундириладиган **божхона божи ва акциз солиғини тўлаш муддатини** 2020 йил 1 июлгача кечиктиришни қўллаш ҳуқуқи, кейинчалик кечиктирилган суммани 120 кун мобайнида тенг улушларда тўлаш шарти билан берилсин.

4. Белгилансинки, 2020 йилнинг 1 майидан 1 июлигача бўлган даврда микрофирма ва кичик корхоналарга (акцизости товарлар ишлаб чиқарувчилар, давлат корхоналари ва устав жамғармасида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиз ва ундан юқори бўлган юридик шахслар бундан мустасно) **ижтимоий солиқ ставкаси 12 фоиздан 1 фоизгача камайтирилади.**

5. Микрофирма ва кичик корхоналарда 2020 йил 15 май ҳолатига солиқлар, пенялар ва солиқ қонунчилигини бузганлик учун ҳисобланган жарималар бўйича мавжуд бўлган қарздорликни ундириш 2020 йил 1 сентябргача тўхтатилсин.

Давлат солиқ хизмати органлари 2020 йил 15 май ҳолатига микрофирма ва кичик корхоналарнинг банкдаги ҳисобварақларидан пул маблағларини ҳисобдан чиқариш ва ўтказиш бўйича инкассо топшириқномаларини чақириб олсин.

Микрофирма ва кичик корхоналарга 2020 йил 15 май ҳолатига солиқ мажбуриятларини бажариш бўйича ижро этилмаган тўлов топшириқномаларини қайтариб олиш ҳуқуқи берилсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 1 майдаги "Аҳолининг уй-жой шароитини яхшилаш ҳамда ипотека кредити бозорини янада кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-4701-сон қарорига асосан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ресурслари ҳисобидан якка тартибдаги уй-жойларни қуриш ва реконструкция қилиш учун кредит ажратилиши бўйича ўтказилаётган эксперимент Тошкент шаҳрига татбиқ этилсин.

7. 14 ёшгача болалари бўлган оилаларга нафақа, бола икки ёшга тўлгунга қадар бола парвариши бўйича нафақа ва моддий ёрдам олувчилар сони 2020 йил 1 июндан бошлаб қўшимча 10 фоизга оширилсин.

8. Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси (кейинги ўринларда — Жамғарма) томонидан қуйидаги фоиз харажатларини қоплашга компенсация бериш тарзида тадбиркорликни давлат томонидан қўшимча қўллаб-қувватлаш чоралари жорий этилсин:

тадбиркорлик субъектларига Марказий банк асосий ставкасининг 1,75 бараваридан ошмаган миқдордаги фоиз ставкаси билан миллий валютада бериладиган инвестициявий кредитлар бўйича, Жамғарма тўғрисидаги низом талабларини ҳисобга олган ҳолда кредит шартномаси амал қилишининг биринчи йили давомида;

2020 йил 1 октябрга қадар тадбиркорлик субъектларига айланма маблағларини тўлдириш учун миллий валютада 500 миллион сўмгача бериладиган кредитлар бўйича Жамғарма тўғрисидаги низом талабларини ҳисобга олган ҳолда кредит шартномаси амал қилиш муддати давомида 10 фоизлик пункт миқдорида.

9. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакил коронавирус пандемияси даврида тақдим этилган имтиёзлар ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш чораларининг тўлиқ ва ўз вақтида қўлланилиши устидан мониторинг ўрнатсин ва қонун бузганлик учун жавобгарлик чораларини қўллаш бўйича таклифлар киритсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси бюджети, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетлари, шунингдек, бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига (зарурият бўлганда) солиқ имтиёзлари берилиши ва ижтимоий нафақа олувчилар сонининг ошиши натижасида олинмай қолинадиган даромадлар муносабати билан Молия вазирлиги ҳузуридаги Инқирозга қарши курашиш жамғармаси ҳисобидан субсидиялар ажратсин.

11. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **Ш.МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2020 йил 18 май

ХУСУСИЙ БАНДЛИК АГЕНТЛИКЛАРИ

самарали ва шаффоф механизмлар асосида назорат қилиниши кўзда тутилмоқда

Вазирлар Маҳкамасида хусусий бандлик агентликлари фаолиятини такомиллаштириш ва уларнинг мижозлар олдидаги мулкий жавобгарлигини оширишга қаратилган "Хусусий бандлик агентликлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қонун лойиҳаси атрофлича муҳокама қилинди.

Муҳокама жараёнида айрим хусусий бандлик агентликлари томонидан хорижда иш қидираётган шахсларни алдаш ва уларнинг ишончини суиистеъмол қилиш натижасида юртдошларимизга жуда кўп миқдорда моддий зарар етказилгани қайд этилди.

Келгусида бундай қонунбузарлик ҳолатларига йўл қўймаслик мақсадида ишлаб чиқилган қонун лойиҳасида хусусий бандлик агентликлари фаолиятини назорат қилишнинг самарали ва шаффоф механизмлари кўзда тутилаётгани таъкидланди.

Жумладан, қонун лойиҳасида хусусий бандлик агентликларининг хорижда иш қидираётган шахслардан ишга жойлашганлик учун тўловларни олиш тартиби бекор қилиниб, ушбу тўловлар чет эллик иш берувчи ҳисобидан амалга оширилиши белгиланмоқда.

Хусусий бандлик агентликлари томонидан мижозларга кўрсатилаётган хизматлар сифатини назорат қилиб бориш, шу жумладан, келишув шартлари бажарилаётгани мониторингини амалга ошириш ҳамда жараёнда шаффофликни таъминлаш мақсадида хусусий бандлик агентликлари ва иш қидираётган шахс ўртасида тузиладиган хизмат кўрсатиш тўғрисидаги шартномаларни "labor-migration" дастурий мажмуасида онлайн рўйхатдан ўтказиш тартиби жорий этилмоқда.

Шунингдек, лойиҳада фуқароларни хорижда ишга жойлаштириш бўйича хизматлар кўрсатиш учун хусусий бандлик агентликларининг чет эллик иш берувчи ёки чет эллик шериклар билан ҳамкорлик тўғрисидаги шартномаси мавжуд бўлиши ҳамда унда иш билан таъминлаш тартиби, меҳнат шартлари ва меҳнатни муҳофаза қилиш, шу жумладан, иш жойларида техника хавфсизлигини таъминлаш, меҳнат ва дам олиш тартиби, ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса ёки касб касаллиги юз берганда компенсация тўлаш ва бошқа қоидалар белгиланиши лозимлиги назарда тутилмоқда.

Бундан ташқари, ўтган давр мобайнида хусусий бандлик агентликлари томонидан фуқароларга етказилган моддий зарар миқдорининг катталиги ва уни хусусий бандлик агентликлари захира қилиб қўядиган эллик минг АҚШ доллари ҳисобидан қоплаб бўлмаслигини ҳисобга олган ҳолда, лойиҳада ушбу маблағлар миқдорини тўрт баравар ошириш таклиф этилмоқда.

Шу билан бирга, қонун лойиҳасида хизматлар кўрсатиш жараёнида қонун ҳужжатлари талабларига қатъий риоя этилишини доимий назорат қилиб бориш учун лицензияловчи органга хусусий бандлик агентликлари фаолиятини (молия-хўжалик фаолиятига аралашмасдан) текшириш ваколати берилмоқда.

Муҳокама якунига кўра, қонун лойиҳасини Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига киритиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ СИФАТ ВА ХАВФСИЗЛИК КЎРСАТКИЧЛАРИ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАРГА МУВОФИҚЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

б) Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигига:

барча манфаатдор вазирликлар, идоралар, ҳокимликлар, хўжалик юритувчи субъектлар ва тадбиркорлардан органик ишлаб чиқариш ва мақбул қишлоқ хўжалиги амалиёти (Global G.A.P.) доирасидаги зарурий маълумотларни олиш;

органик маҳсулот ва хомашёларни ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, ташиш, сақлаш, сотиш ва сертификатлаш билан шуғулланувчи хўжалик субъектлари фаолиятининг эквивалентлигини баҳолаш ва авторизациялаш тизимини яратиш ҳуқуқи берилади.

3. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ органик қишлоқ хўжалигига ўтказилган ер участкаларида экинларни жойлаштириш органик стандарт талабларини ҳисобга олган ҳолда илмий асосланган алмашлаб экиш схемаларига мувофиқ амалга оширилади ва экинларни жойлаштиришда давлат аралашувига йўл қўйилмайди.

4. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги:

а) Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси, Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, "Ўзбекозиқовқатхолдинг" холдинг компанияси, Фанлар академияси билан биргаликда 2020 йил 1 октябрга қадар органик қишлоқ хўжалиги ва ишлаб чиқариш тизимларини халқаро стандартлар асосида ташкил этиш бўйича Ўзбекистон Республикасининг "Органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш тўғрисида"ги қонуни лойиҳасини;

"Ўзстандарт" агентлиги билан биргаликда икки ой муддатда органик қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ихтиёрий сертификатлашдан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

б) Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда Тошкент давлат аграр университетида "Органик қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш" йўналишида мутахассислар тайёрлаш учун ўқув-услубий материалларни ишлаб чиқсин ва 2021-2022 ўқув йилидан бошлаб ушбу йўналишда талабалар қабул қилишни йўлга қўйсин;

в) **бир ой муддатда** вазирлик тузилмасида белгиланган штатлар доирасида 4 та штат бирлигидан иборат органик ишлаб чиқариш ва мақбул қишлоқ хўжалиги амалиётини ривожлантириш бошқармасини ташкил этсин;

д) **2021 йил 1 январга** қадар қишлоқ хўжалиги йўналишидаги илмий-тадқиқот институтларида мавжуд лабораторияларни замонавий юқори технологик асбоб-ускуналар билан жиҳозласин ва бирламчи органик уруғ етиштирувчи хўжаликлар фаолиятини йўлга қўйсин;

е) **2020 йил 31 декабрга** қадар Жаҳон банкининг қишлоқ хўжалигини модернизациялаш ва рақобатбардошлигини ошириш бўйича кредит маблағлари ҳисобидан "Қишлоқ хўжалигида стандартлаштириш маркази" давлат унитар корхонаси қошида Organic ва Global G.A.P. халқаро стандартлари талабларига мувофиқ комплекс синов лабораторияси мажмуасини ташкил этиш чораларини кўрсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда икки ой муддатда органик маҳсулотларни етиштириш (ишлаб чиқиш), қайта ишлаш, сақлаш ва қадоқлашга ҳамда органик уруғчиликни ривожлантиришга йўналтирилган беш йиллик давлат илмий-техник дастурларни ишлаб чиқсин ва лойиҳаларни танловлар асосида шакллантирсин.

6. "Ўзстандарт" агентлиги:

Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси, "Ўзбекозиқовқатхолдинг" холдинг компанияси, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, Ташқи ишлар вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда Кодекс Алиментариус Комиссияси стандартлари талабларига мувофиқ Европа Иттифоқи билан савдо фаолиятини жадаллаштириш бўйича 2020-2024 йилларга мўлжалланган чора-тадбирлар дастурлари режасини ишлаб чиқсин;

2020 йил 1 сентябрга қадар ISO 28000 "Етказиб бериш занжирида хавфсизликни бошқариш тизимлари" халқаро стандартлари серияларини қабул қилсин;

уч ой муддатда қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотларининг қўшимча қиймат занжирини ташкил этишда иштирок этувчи барча корхона ва ташкилотлар фаолиятларида бажариладиган жараёнларни ISO 28000 "Етказиб бериш занжирида хавфсизликни бошқариш тизимлари" халқаро стандарти талабларига мувофиқлигини баҳолашнинг белгиланган тартибда амалга оширилишини таъминласин.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда икки ой муддатда органик маҳсулотларни зарарсизлантириш бўйича халқаро тажрибада қўлланилаётган усуллар ва воситалар рўйхатини шакллантирсин ҳамда экспортга йўналтирилаётган органик маҳсулотларни зарарсизлантириш ишларининг халқаро талабларга мувофиқ амалга оширилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

9. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда ушбу Фармон мазмун-моҳияти ҳамда мақсад ва вазифаларининг оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилишини таъминласин.

10. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ў.И.Барноев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2020 йил 18 май

Ёшлик шижоати

ЮРТ РИВОЖИГА ҚЎШИЛАЁТГАН ҲИССА

Бошланиши 1-бетда

Илгари фақат пахта ва ғалла етиштириш билан шуғулланган фермер хўжалигида айни пайтда паррандачилик, чорвачилик, асаларичилик ҳам йўлга қўйилган. Гулрухсор эса мана шу ишларнинг қайноқ нуқтасида туриб, баҳоли қудрат иштирок этган.

Интилувчан қиз 2018 йили банкдан кичик тадбиркор сифатида имтиёзли кредит олиб, ангор зотли 50та эчки ва 70 та курка боқа бошлади. Таъкидлаш керакки, бундай эчкиларнинг гўшти билан бирга шифобахш сути ва юнгидан ҳам яхшигина даромад олиш мумкин.

Аввалига чорва ҳамда паррандаларнинг парваришига икки нафар ёш бириктирилди. Айни пайтга келиб, Гулрухсорнинг фермер хўжалигида 274 бош эчки, 49 бош қўй, 196 та курка боқиляпти. Беш нафар маҳаллий ёш доимий иш билан таъминланган. Бу дегани беш оилага қўшимча даромад кириб, хонадон бюджетига ҳисса бўлиб қўшиляпти. Рўзғорнинг кам-кўстини бекитишга хизмат қиляпти. Энг муҳими, беш навқирон йигит ишли бўлди.

Давлатимиз раҳбари шу йил 13 март куни жойларда ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларнинг бориши билан яқиндан танишиш мақсадида Хоразм вилоятига ташриф буюрганида воҳа оқсоқоллари билан мулоқотда бўлди. Ҳудудни ривожлантириш, тараққиётга халал бераётган муаммоларни бартараф этиш бўйича зарур кўрсатма ва тавсиялар берди. Шунингдек, видеоселектор шаклида ўтказилган йиғилишда Президентимиз ҳар бир туман вакилларининг орзу-мақсадлари, дарду ташвишлари билан ҳам қизиқди. Шу йиғилишда Гулрухсор Шержонова ҳам сўзга чиқиб, ўз маҳалласида қизларни касб-ҳунарга йўналтирадиган ва бандлигини таъминлашга кўмаклашадиган кўп тармоқли "Қизлар маркази"ни очиш ниятида эканини билдириб, ташкилий масалаларни ҳал этиш бўйича кўмак сўради.

Давлатимиз раҳбари интилувчан қизнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаб, йиғилишда ҳозир бўлган мутасаддиларга "Қизлар маркази"ни очиш учун Гулрухсор Шержоновага ҳар томонлама кўмаклашиш юзасидан кўрсатмалар берди. Ўша куннинг ўзида тегишли ташкилот раҳбарлари Янгибозорга бориб, чорвадор қизнинг лойиҳаси билан яқиндан танишди.

— Туманимизда кўп тармоқли "Қизлар маркази"ни очиш тўғрисидаги таклифим қўллаб-қувватлангани мени жуда руҳлантирди, — дейди Гулрухсор Шержонова. — Тегишли ташкилот раҳбарлари келиб, лойиҳам билан танишиб, унинг истиқболларини ўрганди. Бугун марказнинг лойиҳаси тайёрланиб, таъмирлаш ва жиҳозлаш ишларига шай ҳолатда турибди. Карантин тугаши билан марказ биноси ишга туширилади. Банкдан 500–600 миллион сўм миқдорида имтиёзли кредит олишга келишилди. "Қизлар маркази" ўз ичига тикувчилик,

қандолатчилик, уй ҳамширалиги, косметология, чет тилларни ўргатиш, соғлом турмуш тарзи курси каби йўналишларни ўзида мужассам этади. Унга мураббий сифатида вилоят марказида ва туманимизда фаолият юритаётган етук мутахассислар жалб қилинади. Улар билан

шартнома тузиш ишлари айни пайтда бошланғич босқичда.

Энг қувонарлиси, ҳали марказ фаолияти йўлга қўйилмасданоқ, кўпчилик аёл-қизлар мурожаат қилиб ҳунар ўрганиш истагини билдиряпти. Бу, ўз навбатида, иш билан банд бўлмаган аёл-қизлар учун қулай имкониятдир. Мен шу юрт фарзанди сифатида ўзимга билдирилган юксак ишончни оқлашга астойдил ҳаракат қиламан.

Гулрухсор бу йил университетни тамомлайди. У ўқиш билан бирга, 2018 йилдан буён Хоразм вилояти телерадиокомпаниясида сухандон бўлиб ишлаяпти. Иқтидорли қиз марказ фаолияти йўлга қўйилгач, вилоятнинг чекка туман ва қишлоқларида ҳам унинг филиалларини очиш ниятида.

Ўн турдан зиёд дурадгорлик ва мебель маҳсулотлари ишлаб чиқариладиган "Massaget servis" кичик корхонаси раҳбари Исроил Қурбонов ҳам изланувчан, шижоатли ёшлардан. Термиз шаҳрида фаолият кўрсатаётган ёш тадбиркор беш нафар фуқарони иш билан таъминлаб, ўртача 1,5-2 миллион сўмдан ойлик беряпти. Маош ўз йўлига, бироқ орттирилган ҳунар бир умрга қолади. Исроилнинг қабатида юриб, ҳунар ўрганган ёшларнинг кўпи бугун якка тартибдаги тадбиркор бўлиб, мустақил иш юритяпти.

Ёш ҳунарманд 2017 йили 9 фоиз устама тўлаш шарти билан 30 миллион сўм имтиёзли кредит олиб иш бошлаганди. Ўшандан бери яна икки марта кредит олиб, катта қисмини қоплашга эришди.

— Карантин пайтида ишимиз вақтинча тўхтади. Лекин карантин талаблари юмшагач, мана, яна санитария-гигиена қоидаларига риоя қилиб, ишни давом эттиряпмиз, — дейди Исроил Қурбонов. — Пандемия туфайли ишимиз тўхтагач, даромад ҳам ўзига яраша бўлиб, кредитни тўлаш имкониятимиз камайди. Шундай шароитда кредитни тўлаш муддатининг узайтирилгани кўнглимиздаги гап бўлди. Ҳозир фақат фоизини тўласак, бас. Асоссиз текширувлар мутлақо йўқ. Солиқ юки 5-6 фоиздан 4 фоизга туширилди. Арзимагандек туюлган фоизлар ҳам тадбиркор учун катта суммага айланади.

Ёш тадбиркор яратилган имкониятлардан миннатдор. Иккинчи марта банкдан кредит олаётганида гаровга мулк қўйиш масаласида Исроил қийинчиликка дуч келди. Савдо-саноат палатаси ҳудудий бошқармасига мурожаат қилгач, муаммоси ҳал этилди. Учинчи марта 80 миллион сўм кредит олишига Бош вазирнинг Сурхондарё вилоятидаги Тадбиркорлар мурожаатларини кўриб чиқиш қабулхонаси яқиндан амалий ёрдам берди.

Мамлакатимизда Гулрухсор Шержонова ҳамда Исроил Қурбонов сингари давлатнинг кўмаги ва қўллаб-қувватлови туфайли тадбиркорлик билан шуғулланиб, эртанги кунга ишончи ошаётган ёшлар сафи кенг. Уларнинг тимсолида янги Ўзбекистоннинг бўлғуси саховатпеша, юзлаб иш ўринлари яратадиган йирик сармоядорларини кўрамиз.

Хайриддинмурод АБУЛФАЙЗОВ

Саноат

ЗАМОНАВИЙ ИНТЕНСИВ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

балиқчиликда маҳсулот етиштириш ҳажми ва сифатини оширади

Бошланиши 1-бетда

Ҳозир мамлакатимиздаги аксарият балиқчилик хўжаликлари замонавий усуллардан кенг фойдаланмоқда. Айни пайтда мавжуд 3824 та балиқчилик хўжалигидан 240 таси табиий сув ҳавзаларидан балиқ овлаётган бўлса, 3584 таси аллақачон аквамаданият асосида балиқ етиштиришга ўтган.

Юртимизда яқин вақтгача 1970-йилларда жорий қилинган сунъий ташкил этиладиган тупроқ ҳавзаларда балиқ етиштириш технологияси кенг қўллаб келинган. Ҳозир ҳам айрим балиқчилик хўжаликларида фойдаланиладиган ушбу ярим интенсив технология ёрдамида 1 гектар сунъий ҳовуз майдонида ўртача 30 центнер балиқ етиштириш мумкин. Аммо у катта миқдорда ер ва сув ресурсларини талаб этади.

Балиқ етиштиришнинг дунёда кенг тарқалган интенсив технологиялари эса анча тежамкор бўлиб, улар ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланишга хизмат қилади. Бунда 1 куб метр сувда 40 кг. ва ундан кўпроқ ҳосилдорликка эришиш мумкин.

Интенсив технологияларнинг бир нечта тури мавжуд бўлиб, ҳозир ёпиқ сув таъминоти тизими, бассейнлар, тупроқ ҳовузлардаги сувни тозалаб, кислород билан бойитиш ва қайта ишлатишга ихтисослашган техникалар олиб келинмоқда. Бунда 1 куб метр сув ҳажмида 40 – 200 кг. балиқ етиштирилади.

Шунингдек, жойлардаги табиий сув ҳавзаларида ўрнатилган қафасларда балиқ етиштириш ҳам кенг йўлга қўйиляпти. Бу жуда самарали ва интенсив технология бўлиб, табиий ҳавза ҳосилдорлигига таъсир қилмаган ҳолда 1 куб метр сувда 40 кг.дан ортиқ балиқ етиштиришни таъминлайди. Унинг учун қўшимча ер ва сув ресурслари ҳам талаб қилинмайди.

Айни пайтда республикада 800 минг гектардан ортиқ табиий сув ҳавзалари мавжуд бўлиб, 600 минг гектарида балиқчилик билан шуғулланиш имконияти бор. Шундан 305,6 минг гектари ҳозирги кунда 240 та балиқчилик хўжалигига узоқ муддатли ижарага берилган. Мавжуд сунъий сув ҳавзалари эса 37,9 минг гектарни ташкил этади. Афсуски, уларнинг атиги 0,6 фоизида интенсив балиқчилик йўлга қўйилган.

Шу боис, юртимиз балиқчилик тармоғида интенсив технологияларни жорий этиш бўйича жадал ишлар олиб борилмоқда. Аммо бу борада айрим қийинчиликлар ҳам йўқ эмас. Хусусан, балиқ етиштиришнинг интенсив усулида юзага келадиган инфратузилма (электр энергияси, газ) ва юқори мувозанатлаштирилган озуқалардан фойдаланиш зарурати маҳсулот таннархи ошишига олиб келади. Балиқ озуқалари масаласи ҳам интенсив технологияларни кенг жалб этишга халал бермоқда. Гап шундаки, республикадаги омихта ем ишлаб чиқарувчи корхоналар маҳсулотларининг сифати балиқчилик хўжаликлари талабига жавоб бермайди. Четдан олиб келинадиган озуқалар эса кўпчилик учун қимматлик қилади.

Балиқларнинг насл сифатини яхшилаш, интенсив усулда балиқ етиштириш бўйича илмий тадқиқотларни ривожлантириш ҳамда интенсив усулда балиқ етиштиришнинг ҳар бир йўналишида самарали тизимни яратиш зарурати ҳам мавжуд. Ушбу масалалар ечими бўйича сўнгги йилларда олиб борилаётган кенг кўламли чора-тадбирлар балиқчилик тармоғини янада ривожлантиришга кенг йўл очмоқда.

— Мамлакатимизда, асосан, қандай турдаги балиқлар етиштирилади ва маҳаллий бозорда қайси турларга талаб юқори?

— Ҳозир балиқчилик хўжаликларида балиқнинг кўплаб турлари, жумладан, карп (сазан), оқ ва чипор дўнгпешона, оқ амур, африка лаққаси, хонбалиқ (форель), бақрабалиқ (осётр) ва ласось етиштирилади. Буларга қўшимча тарзда табиий сув ҳавзаларидан оқсла (судак), лешч, вобла, товонбалиқ (карась), илонбош, маҳаллий лаққа овланади. Сўнгги вақтларда аҳолининг балиқ маҳсулотларига қизиқиши ортиб бораётгани боис, бозорларда барча балиқ турлари, айниқса, карп (сазан), оқ амур, хонбалиқ, оқсла, маҳаллий лаққага талаб юқори.

Аҳоли эҳтиёжидан келиб чиқиб, мамлакатимизга йилига 1,5-2 минг тонна атрофида балиқ маҳсулотлари ҳам импорт қилинади. Булар, асосан, балиқ консервалари, филе, тозалаб музлатилган қимматбаҳо денгиз балиқлари ва денгиз жониворлари (криветка, қисқичбақалар...)дир.

Юртимизда балиқ етиштириш кўрсаткичи ортиб бораётгани ҳисобига экспорт ҳажми ҳам кенгаймоқда. Йилига 1000 тоннадан ортиқ Африка лаққаси, хонбалиқ, оқсла турли мамлакатларга қисман экспорт қилинмоқда.

Бундан ташқари, юртимизда нафақат балиқ етиштириш, балки уни сақлаш ва қайта ишлашга ҳам алоҳида эътибор қаратиляпти. Ҳудудларда жаҳон талаблари асосида балиқни қайта ишлаш корхоналарини ташкил этиш бўйича ишлар олиб борилмоқда.

Балиқчилик соҳасида ҳам бошқа соҳалардаги каби кластер тизими жорий этилди. Ҳозир 10 дан ортиқ балиқчилик хўжалиги ўз фаолиятини ушбу тизим асосида йўлга қўйган. Айни пайтда республикада етиштирилган балиқнинг атиги 5–7 фоизи қайта ишланади. Бу эса етарли кўрсаткич эмас. Кластерлаштириш тизими ана шу муаммони босқичма-босқич ҳал этишга хизмат қилади.

— Аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотлари, хусусан, балиққа бўлган талаби ортиб бормоқда. Табиийки, бу жараёнда айрим балиқ турларини хориждан олиб келиб етиштиришни йўлга қўйиш ва янги турдаги балиқларни яратиш устида илмий тадқиқот ишларини олиб бориш зарурати юзага келади.

— Мамлакатимиз кескин ўзгарувчан иқлим шароитига эга бўлгани боис, ёз ойларида ҳаво ҳарорати 45 даражадан ошиши, қишда 20 даражадан тушиб кетиши мумкин. Аксарият балиқ турлари эса илиқ ёки совуқ сувларда яшашга мослашган бўлади. Шу сабабли чет давлатлардан олиб келиб етиштириш мумкин бўлган балиқ турлари чегараланган.

Охирги йилларда юртимиз иқлим шароитига мослаша оладиган Африка лаққаси, хонбалиқ бақрабалиқ ва ласосни маҳаллий шароитда етиштириш йўлга қўйилди. Ҳозир уларга қўшимча тарзда тилапия балиғини ҳам кўпайтириш бўйича муайян ишлар амалга ошириляпти. Шунингдек, келгусида аввал маҳаллий бўлган, ҳозир қирилиб кетган Туркистон мўйловдори ва Амударё куракбуруни каби турларни кўпайтириш бўйича ҳам тадқиқотлар олиб бориляпти.

Афсуски, шу вақтга қадар балиқчилик тармоғида етарлича илмий тадқиқот ишлари қилинмади. Бу соҳадаги энг катта камчиликларимиздан бири бўлиб, эндиликда мазкур бўшлиқни тўлдиришга катта куч ва маблағ сарфланяпти. Хусусан, Балиқчилик илмий-тадқиқот институти қайта ташкил этилиб, унинг базасини ривожлантириш бўйича катта ишлар қилиняпти.

Соҳада мутахассислар, малакали кадрларни тайёрлашга ҳам эътибор ошган. Сўнгги йилларда Тошкент давлат аграр университетида балиқчилик йўналиши бўйича бакалавр ва магистрларни тайёрлаш кенг йўлга қўйилиб, 2018 йили университет базасида "Ипотека банк" таъсисчилигида Балиқчилик илмий маркази ташкил этилди. Айни пайтда ушбу марказ базаси ривожлантирилиб, унда балиқчилик соҳаси бўйича фан, таълим ва ишлаб чиқариш уйғун ҳолда олиб борилмоқда.

Аҳолини арзон ҳамда сифатли балиқ маҳсулотлари билан таъминлаш мақсадида юртимизда мавжуд сунъий сув ҳавзаларида интенсив технологияларни кенг жорий қилиш ва уларга имтиёзли кредит ресурсларини жалб қилиш ишлари авжида. Хитойдан келтирилган интенсив усулда балиқ етиштириш технологик жиҳозларини бир гектар сунъий сув ҳавзасига ўрнатиш ҳисобига 90 тоннагача балиқ етиштириш кўзланяпти. Бу каби илғор технологияларни босқичма-босқич жорий этиш ва замонавий хўжаликларни ташкил этиш орқали мамлакатимизда кенг турдаги сифатли ва экспортбоп балиқ маҳсулотларини етиштириш ҳамда улар билан аҳоли дастурхонини таъминлашни мақсад қилганмиз.

"Янги Ўзбекистон" мухбири Ирода ТОШМАТОВА суҳбатлашди.

Янгилик

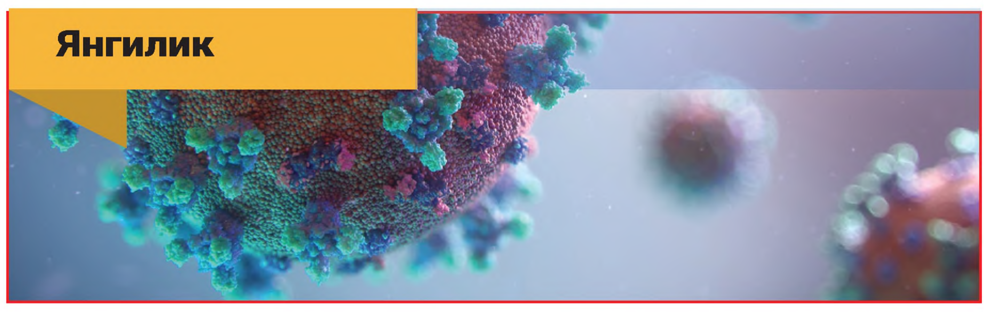

Ўзбекистонлик олимлар SARS-CoV-2 коронавируси ШТАММЛАРИ ГЕНИНИ АНИҚЛАДИ

Рисолат МАДИЕВА

Инновацион ривожланиш вазирлиги ҳузуридаги Илғор технологиялар маркази олимлари Ўзбекистондаги беморларда аниқланган SARS-CoV-2 коронавируси бир нечта штаммларининг ДНК кетма-кетлигини аниқлади.

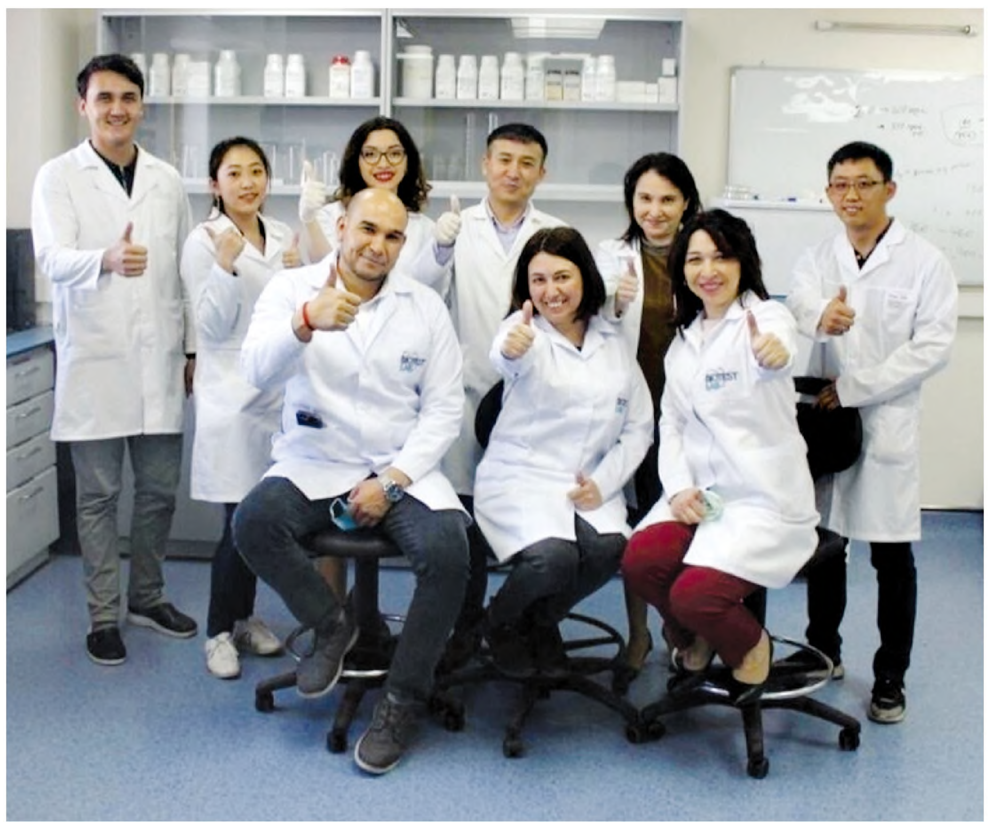

— Генотип таҳлили (генотиплаш) SARS-CoV-2 геномининг асосий қисмидаги мутацияларни аниқлаш учун муҳим воситадир, — дейди Илғор технологиялар маркази директори ўринбосари Алишер Абдуллаев. — Коронавирус ўзининг таркибий оқсилларини кодлайдиган генларга эга. Ушбу оқсиллар келажакда вакциналарнинг потенциал нишонига айланади. Уларнинг ўзгаришига олиб келадиган вирусли РНК генларининг нуклеотидлар кетма-кетлигидаги ҳар қандай ўзгаришларни вакцина ишлаб чиқишдан аввал аниқлаб олиш жуда муҳим. Бундан ташқари, муайян бир турдаги мутацияга учраган штамм кўпроқ тарқалган баъзи мамлакатларда глобал вакцинанинг самарадорлигини башорат қилиш учун генотиплаш маълумотларидан фойдаланиш мумкин. Шунинг учун ҳам Илғор технологиялар маркази олимлари томонидан тизимли генларнинг таҳлил қилиниши ўта муҳим саналади.

Олимларимиз биринчи босқичда SARS-CoV-2 коронавирусининг муҳим таркибий гени бўлмиш N геннинг нуклеотид кетма-кетлигини аниқлади. Дастлабки таҳлил шуни кўрсатдики, нуклеотидлар позицияларидаги генлар кетма-кетлиги Уханда аниқланган коронавирус штаммининг референт геномидан фарқ қилади. Маълумотларнинг қиёсий таҳлили эса SARS-CoV-2 коронавирусининг ушбу турдаги мутацияга эга штаммлари Европада кўпроқ учрашини кўрсатди.

Шифрланган нуклеотидлар кетма-кетлиги тўғрисидаги маълумотлар халқаро маълумотлар базаси — Миллий биотехнологик ахборот марказига (NCBI) жойлаштирилган. Унда дунё мамлакатларидаги турли организмлар тўғрисидаги маълумотлар илмий жамоатчилик учун очиқ тарзда сақланади. Келгусида Илғор технологиялар марказининг олимлари вирус юқтирган беморлардан тўпланган катта миқдордаги биологик материалларни таҳлил қилишни режалаштирмоқда. Мазкур таҳлил ва унинг натижалари Ўзбекистонда коронавирус штаммларининг тарқалиш даражаси, мазкур штаммларнинг касалликка чалинтириш ва ўлим ҳолатига олиб келиш хусусиятлари ва патогенлиги тўғрисида маълумотларни тўплаш имконини беради.

Инновация

ГИБРИД ЭНЕРГИЯ МАНБАИ

лалми ва яйлов ерларни сув билан таъминлайди

Ирода ТОШМАТОВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Қишлоқ хўжалигида замонавий технологияларни қўллаш самарадорликни бир неча баробар ошириши тажрибада ўз тасдиғини топмоқда. Давергеодезкадастр қўмитаси ҳам айни пайтда "Гибрид турдаги муқобил энергия манбаи" модули асосида яратилган ана шундай замонавий инновацион технологияни Жиззах вилояти Фориш туманида синовдан ўтказмоқда.

Лалми ва яйловли ҳудудларда ерости сувларидан фойдаланган ҳолда томчилатиб суғоришни жорий қилишга мўлжалланган мазкур технология янги интенсив боғ ва токзорлар барпо этиш, мавжуд ерлардан самарали фойдаланишни таъминлайди.

— Ўзбекистонда яйлов ерлар жами 21 миллион 15 минг 786 гектарни ташкил этади, — дейди Давергеодезкадастр қўмитаси ахборот хизмати раҳбари Неъматжон Отамуродов. — Бироқ бу ерларда тўлиқ сув чиқаришнинг имкони йўқлиги боис, аксарият қисмидан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда фойдаланилмайди. Лалми ва яйлов ерлардан фақат ерости сувларини чиқариш орқали экин парваришлаш мумкин. Аммо бунда яна бир муаммо юзага келади. Яъни ерости сувларини насос орқали чиқариш учун электр энергияси керак бўлади. Аксига олиб, электр тармоғи барча лалми ва яйлов ер майдонларига етиб бормаган, уни тортиб бориш харажатлари деҳқон ва фермерлар учун қимматлик қилади. Биз таклиф этаётган технология эса ана шу муаммоларга ечим бўлади.

Қурилма ерости сувларидан фойдаланган ҳолда экинларни узлуксиз томчилатиб суғоришни таъминлайди. Гибрид турдаги муқобил энергия манбаи қуёш панели ва шамол генераторидан иборат бўлиб, 1 суткада 16-18 соат электр токи ишлаб чиқариш имкониятига эга. Қуёш ва шамол бўлмаган вақтда эса бу вазифа қурилмага ўрнатилган махсус аккумуляторда тўпланган энергия ёрдамида бажарилади.

Қуёш батареясининг қулайлиги шундан иборатки, у электр таъминоти етиб бормаган ҳудудлардаги 35 гектар ер майдонини суғора олади. Агар ундан кенг кўламда фойдаланилса, 70 гектаргача ерни суғориш мумкин.

Доимий тарзда сув муаммоси кузатиладиган Фориш туманида авваллари 1 та қудуқ суви билан 5 гектар майдон 5-10 кунда суғорилган бўлса, ҳозир ушбу қурилма ёрдамида 1 кунда 35 гектар майдон суғорилмоқда.

Мутахассислар яқин йилларда мазкур самарали технологияни республикадаги барча лалми ва яйлов ерларда қўллашни, қурилмани ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштиришни мақсад қилган.

ЎЗБЕКИСТОНДА КОРОНАВИРУС билан КАСАЛЛАНГАН ва СОҒАЙГАНЛАР БЎЙИЧА МАЪЛУМОТ

Мамлакатимизда бугуннинг ўзида 67 нафар бемор коронавирус инфекциясидан фориғ бўлиб, соғайганлар сони 2314 нафарга етди. Даволаниш кўрсаткичи эса 82 фоизни ташкил қилмоқда.

Ҳудудлар номи	Касаллик аниқланганлар	Соғайганлар сони ва фоизи		Вафот этганлар
Қорақалпоғистон Республикаси	124	112	90%	
Андижон вилояти	175	163	93%	
Бухоро вилояти	442	440	99%	
Жиззах вилояти	3	3	100%	
Қашқадарё вилояти	6	6	100%	
Навоий вилояти	29	2	7%	
Наманган вилояти	253	214	85%	4
Самарқанд вилояти	275	175	64%	1
Сирдарё вилояти	Барча беморлар Тошкент шаҳрига ўтказилган.			
Сурхондарё вилояти	44	42	95%	1
Фарғона вилояти	158	157	100%	1
Хоразм вилояти	233	228	98%	
Тошкент шаҳри	1049	772	74%	6

Бугунги шароитда қарздорнинг банкрот бўлишидан кўра, уни сақлаб қолиш иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан фойдали. Чунки корхоналарнинг реабилитация қилиниши натижасида, биринчидан, унинг олдинги мавқеи тикланади. Иккинчидан, давлат иқтисодиётида рақобат муҳити ҳукм суради.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН
2020 йил 19 май, 86-сон

Илм-фан

СТАРТАП ЛОЙИҲАЛАР БЕШИГИ

Давлатимиз раҳбарининг шу йил 31 январь куни олимлар, ёш тадқиқотчилар, ишлаб чиқариш вакиллари ва илмий-тадқиқот муассасалари раҳбарлари билан учрашувида соҳадаги долзарб масалалар ечими, илмий-тадқиқотчилик фаолиятини қўллаб-қувватлаш, янги илмий муассаса ва йўналишларни ташкил этиш хусусида сўз юритилди.
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Микробиология институти директори, биология фанлари доктори, профессор Қаҳрамон Давронов билан суҳбатимиз айни шу вазифалар ижроси, микробиология фанининг бугунги ривожи хусусида бўлди.

— Суҳбатимизни умумбиологиянинг энг муҳим масалалари ечимини топишда микроорганизмларнинг иштироки хусусидаги мулоҳазалар билан бошласак. Микробиолог сифатида айтингчи, “дунёнинг санитарлари” деб аталадиган микробнинг ўзи нима ва у инсон ҳаётида қандай ўринга эга?

— Инсон ўз ҳаётини уни ўраб турган ўсимликлар ва ҳайвонларсиз тасаввур қила олмайди. Аммо шу табиатнинг асосий заҳматкашлари бўлган, кўз илғамас микроорганизмлар амалга оширадиган ишлар, қолаверса, уларнинг фойдали жиҳатидан бехабар бўлиб қолаверамиз.

Фақат организмда юқумли касалликлар пайдо бўлиб, ҳарорат кўтарилганда, узоқ вақт сақланиб қолган нон ёки нон маҳсулотлари “кўкарганда”, овқат бузилиб, янги ҳид пайдо бўлганда микроблар ҳақида ўйлаймиз. Бир сўз билан айтганда, ҳаётимиздаги кўплаб нохуш воқеаларга микробларни айбдор деб биламиз.

Микроблар сайёрамиздаги ҳаётнинг энг қадимий вакилларидир. Космик фазонинг бошқа сайёраларида ҳаёт бор ёки йўқлигини билишни айнан микроорганизмларни ўрганишдан бошлаш тавсия қилинади.

Микроорганизмсиз ерда ҳаётни таъминлаб турувчи ва тўхтовсиз давом этувчи моддалар алмашинуви йўқ. Нефть, тошкўмир, торф каби кўплаб фойдали қазилмаларнинг келиб чиқиши микроблар фаолияти билан боғлиқ. Улар баъзи тоғ жинсларининг шаклланиши ва бошқасининг парчаланишида иштирок этади.

Айниқса, тупроқшуносликда уларнинг роли жуда катта. Улар тупроқда содир бўладиган органик ва минерал моддаларнинг алмашинувида фаол иштирок этади ҳамда унумдорликнинг ошишига хизмат қилади.

Бутун озиқ-овқат саноати микроорганизмларнинг ҳаётий фаолиятига асосланган. Нон ёпиш, қатиқ тайёрлаш каби қадимий жараёнлардан бошлаб, физиологик фаол моддалар, айнан ферментлар, витаминлар, аминокислоталар, биостимуляторлар синтезигача бўлган жараёнлар микроорганизмлар иштирокида амалга ошиши ўз тасдиғини топган.

Одам ва ҳайвонларда учрайдиган юқумли касалликларга қарши вакцина ҳамда антибиотиклар ҳам микроорганизмлар асосида тайёрланади. Бугунги кунда ривожланган мамлакатларнинг энг нуфузли фирма ва компаниялари янги авлод вакцина ва антибиотикларини яратиш ҳамда ишлаб чиқариш билан шуғулланмоқда.

Айни пайтда микроорганизмлар асосида ишлаб чиқариладиган фармацевтика маҳсулотлари дунё бўйича 2 триллион АҚШ долларини ташкил қилади.

Ҳар йили ўсимликлар фотосинтези туфайли 150 миллиард тонна қуруқ органик биомасса тўпланади. Буларнинг парчаланиши фақат микроорганизмлар иштирокида амалга ошади. Улар миллионлаб тонна заҳарли моддалар — ксенобиотикларни парчалаб, зарарсиз ҳолатга келтиради.

Ҳар бир одамнинг овқат ҳазм қилиш тизимида 17 оила, 50 туркум ва 400-500 дан ортиқ турга мансуб 50 триллиондан кўпроқ бактерия симбиозда яшайди. Ҳар бир инсоннинг ичагидаги бактерияларнинг умумий оғирлиги 3-5 килограммни ташкил қилади. Ҳар бир бактерия ҳужайрасининг оғирлиги эса 10-19 грамм. Одам организмидаги бактерияларнинг аниқ таркиби унинг овқатланиш маданияти билан боғлиқ. Замонавий адабиётларда “Инсоннинг ошқозон-ичак тизимида яшовчи бактерияларнинг таркиби инсоннинг хулқ-атворини белгилайди”, деган фикрлар ҳам бор.

Микроблар тез кўпаяди, муайян шароитга мослашувчанлиги ўта юқори. Энг қизиғи, озиқланиш учун ўзидан ферментлар чиқаради ва улар ёрдамида атрофидаги қийин парчаланадиган моддаларни, масалан, ҳар йили қайта тикланадиган целлюлоза сақловчи биомассани парчалаб, ўзига озуқа тайёрлайди. Биотехнолог олимлар эса микроорганизмларнинг бундай хусусиятидан инсон фаолияти учун зарур бўлган моддалар ишлаб чиқаришда фойдаланади. Масалан, бир тонна буғдой сомонидан 7-9 килограмм шакар олиш мумкин. Бунинг устига, микробларнинг ривожланиши мавсумга боғлиқ эмас, улар кузда ҳам, қишда ҳам, баҳорда ҳам, ёзда ҳам ривожланаверади. Уларни кўпайтириш учун махсус ускуна ҳамда мақсаддан келиб чиққан ҳолда озуқа муҳити керак, холос. Микроб иштирокидаги жараённи бошқариш орқали улардан дори воситалари, витаминлар, ферментлар, муқобили йўқ аминокислоталар ва бошқаларни олиш мумкин.

— Сиз раҳбарлик қилаётган Микробиология институти Марказий Осиё мамлакатлари орасида шу соҳада фаолият юритадиган энг нуфузли муассаса ҳисобланади. Унинг илмий йўналишлари ва янги Ўзбекистон иқтисодиётига қўшадиган ҳиссаси нималардан иборат?

— Институтдаги саккизта илмий лабораторияда қишлоқ хўжалиги, озиқ-овқат, фармацевтика, саноат микробиологияси йўналишларида фаолият юритилади. Марказий лабораториялардан бири — бу микроорганизмлар коллекцияси лабораторияси бўлиб, унда 3000 га яқин микроб штамми (бир туркум ва бир турга мансуб бўлган, аммо баъзи хусусиятлари билан бир-биридан фарқ қиладиган микроб турлари) сақланади. Бу штаммлар, асосан, мамлакатимизнинг турли иқлим шароитидаги тупроқ ва сувлардан, муайян шароитда ўсувчи ўсимликлардан ажратиб олинган. Улар орасида бошқа мамлакатлардан келтирилган штаммлар ҳам бор.

Институтимизда Орол сувидан бўшаган тупроқлардан, уларда ўсадиган ўсимликлар ва шўрланган сувнинг ўзидан шўрга чидамли микроорганизмлар ажратиб олиниб, уларнинг хусусиятларини батафсил ўрганиш асосида Орол туби майдонларида яшил ўрмонлар ташкил қилишга ёрдам бера оладиган биопрепаратлар яратиш устида изланишлар олиб бориляпти.

Асосан, қишлоқ хўжалиги, фармацевтика, озиқ-овқат ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишда фойда келтирадиган микроб биотехнологияларини яратиш ва уларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш соҳасида тизимли тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Албатта, ҳар қандай технологияни чуқур, фундаментал илмий изланишларсиз яратиш имконияти бўлмайди. Шуни эътиборга олган ҳолда, ҳар бир микроб штамми билан ишлаганда унинг метаболизми чуқур ўрганилади. У ёки бу метаболитлар синтез бўлишини ҳар хил омиллар таъсирида бошқариш, зарур бўлганда керакли метаболитни ҳужайра ичида қолдириш ёки ҳужайрадан ташқарига чиқаришни бошқариш устида кўплаб тажрибалар ўтказилади. Шундан кейингина штаммнинг қанчалик даражада рақобатбардош экани белгилаб олинади. Шу асосда технология яратишга киришилади.

Институтимизда мамлакатимизнинг турли агроэкологик шароитига мос келадиган ўндан ортиқ микроб биопрепаратлари яратилган. Улар патентлар билан ҳимоя қилиниб, қишлоқ хўжалиги амалиётига жорий қилинмоқда. “Фостим” ва “Ризоком” серияли биоўғитлар, “Микроўстиргич” биопрепарати ва “Трихостим” номли ачитқи шулар жумласидандир.

Бу ишланмаларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун “Green Bio Tech” қўшма корхонаси ва “Global Eco Tech” масъулияти чекланган жамиятини ташкил қилиш кўзда тутилмоқда.

Институтда стартап дастури асосида “Микрозим” серияли биопрепаратларни ишлаб чиқариш мақсадида Инновацион ривожланиш вазирлиги томонидан маблағ ажратилган. Бу микробли препаратни ишлаб чиқариш линияси тузилиб, айни пайтда фаолияти йўлга қўйилган.

“Ором биопрепарат” кичик корхонаси ва унда ишлаб чиқариладиган “Лактобактерин”, “Бифидумбактерин”, “Колибактерин” ва “Ором” биопрепаратларини ишлаб чиқариш технологияси институтда яратилган, патентланган ва бугунги кунда мамлакатимиз дорихоналарида ошқозон-ичак фаолиятини тўғри йўлга қўювчи препаратлар сифатида сотувга чиқарилмоқда.

Институтда мамлакатимизнинг шимолий ҳудудлари — Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси шўрланган тупроқларининг унумдорлигини ошириш хусусиятига эга бўлган “Ер малҳами”, “Бист” ва бошқа кўп компонентли ҳамда кўп функционал препаратлар яратилиб, Республика интеллектуал мулк агентлиги патентлари билан ҳимояланган. Бу препаратлар “Био-ўғит” КТИЧК билан лицензиявий шартнома асосида катта миқдорда ишлаб чиқарилмоқда ва мамлакатимизнинг ўнлаб туманларида кенг миқёсда ишлатилмоқда.

> “Ором биопрепарат” кичик корхонаси ва унда ишлаб чиқариладиган “ЛАКТОБАКТЕРИН”, “БИФИДУМБАКТЕРИН”, “КОЛИБАКТЕРИН” ва “ОРОМ” биопрепаратларини ишлаб чиқариш технологияси институтда яратилган, патентланган ва бугунги кунда мамлакатимиз дорихоналарида ошқозон-ичак фаолиятини тўғри йўлга қўювчи ПРЕПАРАТЛАР СИФАТИДА СОТУВГА ЧИҚАРИЛМОҚДА.

— Институтда фармацевтика соҳасида ўтказилаётган тадқиқотлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Институтимизда Тошкент фармацевтика институтининг микробиология кафедраси филиали ташкил қилинган. Унда соҳа учун кадрлар тайёрлашга ёрдамлашиш билан бир қаторда фармацевтик таъсирга эга бўлган микробли препаратлар яратиш устида ҳам изланишлар олиб борилмоқда. Дастлабки ютуқларга ҳам эришилди. Масалан, ошқозон-ичак тизимида яра ҳосил қилувчи Helicobacter pylory (касаллик)га қарши таъсир кўрсатувчи “Лактопрополис”, қон таркибидаги қанд миқдорини пасайтириш хусусиятига эга “Атерис” каби доривор моддаларни тайёрлаш бўйича керакли ҳужжатлар тайёрланиб, тажриба нусхалари олинган ва синовларга берилган.

Мамлакатимизда дори-дармонга, яъни фармацевтика, косметика соҳасига катта эътибор ва ишонч билан қаралмоқда. Шу муносабат билан доривор ўсимликларнинг плантацияларини яратиш, йўқолиб бораётган доривор ўсимликлар турларини қайта тиклашга алоҳида эътибор бериляпти. Бу соҳада микробиология фани, хусусан, институтимизнинг ҳам ўз ўрни бўлиши керак. Биринчидан, микроблар асосида тайёрланган биоўғитлар ўсимликларнинг соғлом ўсишини таъминлайди. Иккинчидан, ҳар қандай ўсимлик турли микроорганизмлар билан ҳамжиҳат (бу фан тилида мутуализм деб аталади) ўсади ва ривожланади. Ҳар қандай ўсимликнинг илдиз тизими (ризосфераси) махсус таркибга эга бўлган ризобактериялар билан, ер устки қисми эпифит бактериялар билан, ички қисми эса эндофит микроорганизмлар билан симбиозда ҳаёт кечиради. Бундай микроорганизмлар ўсимликларга дўст бўлса, у соғлом ривожланади, иммунитети ошади ва инсон учун керакли маҳсулотни етказиб бера олади.

Агар бу микроорганизмлар орасида душманлари кўпроқ бўлса, ўсимлик касалланади. Керакли ҳосилни бермай, ҳатто нобуд бўлиши мумкин. Яқин келажакдаги вазифаларимиздан бири, доривор ўсимликларнинг ўсиб ривожланиши учун ёрдам берадиган, ўсимликлар учун дўст бўлган микроорганизмларни ажратиш, уларнинг ўсиб, ривожланиши ва биомасса тўплаш шароитларини ҳамда “доривор ўсимлик — тупроқ — микроорганизм” тизимидаги фаолиятини бошқариш орқали самарали биопрепаратлар яратиш, уларни ишлаб чиқаришга жорий этиш бўлиши керак. Эндофит микроорганизмларда ўсимликларга хос бўлган хусусиятларни батафсил ўрганиш ва улар асосида ўсимликлардан олинадиган доривор ёки биологик фаол моддаларни эндофит микроблар асосида йўлга қўйиш борасида илмий изланиш олиб бормоқдамиз. Бундай тадқиқотлар “Қизил китоб”га киритилган ва ноёб ўсимликлардан инсон фаолияти учун зарур бўлган моддалар ажратиб олиш ҳамда улардан фойдаланиш имконини беради.

Булардан ташқари, қишлоқ хўжалиги, чорвачилик, паррандачилик, балиқчиликни ривожлантиришга қаратилган ишланмалар, нефть-газ, умуман, ёнилғиларнинг янги турларини яратишдан бошлаб, чарчаган қудуқлардан қўшимча нефть ва газ олишни йўлга қўйиш бўйича “Ўзбекнефтгаз” акциядорлик жамияти билан “йўл харитаси” тузганмиз. Яқин келажакда бу соҳани янада ривожлантирамиз.

“Янги Ўзбекистон” мухбири Рисолат МАДИЕВА суҳбатлашди.

Бугуннинг гапи

БАРЧА САЪЙ-ҲАРАКАТЛАР БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ ТАМОЙИЛЛАРИГА АСОСЛАНГАН

Беҳзод ХУДОЙБЕРГЕНОВ,
Тошкент давлат юридик университети докторанти

Ишбилармон бозорининг касод бўлиши ҳар доим салбий ҳодиса сифатида баҳоланган. Чунки корхонанинг инқирозга учраши натижасида тадбиркорлик фаолияти тўхтайди. Ходимлар ишсиз қолади. Шунингдек, қарздорнинг мол-мулки йўқлигидан кредиторлар талаблари қаноатлантирилмайди ва мажбурий тўловлар ундирилмайди.

Ҳозирги кунда коронавирус пандемияси натижасида кўплаб давлатларда кичик тадбиркорлик субъектларидан тортиб, нуфузли компанияларгача таназзул ҳолати кузатилмоқда. Жумладан, хорижий мамлакатларда биринчи йирик банкротлик расман Японияда шу йил 25 февраль куни эълон қилинди. Фужимисо меҳмонхонаси хитойлик туристлар томонидан банд қилинган хоналарнинг бўшатилиши оқибатида ўзини банкрот деб эълон қилишга мажбур бўлди. Австралияда эса авиаташув хизматининг 31 фоизи тегишли бўлган, салоҳияти бўйича мамлакатда иккинчи ўринда турувчи “Virgin Australic” авиакомпанияси пандемия таъсирида инқирозга учраганини тан олди. Тўлов қобилиятини тиклаш мақсадида ташқи бошқарув жорий этилди. Бундан олдин “Air Mauritius” ва “Norwegian Air”-нинг тўртта филиали банкрот бўлди. “British Airways” авиакомпанияси эса таназзулнинг олдини олиш учун 36 минг ходимини ишдан бўшатишини маълум қилган. Германиядаги 13 та футбол клубида банкротлик аломати мавжудлиги таъкидланди. Уларнинг асосий қарз берувчилари телеэшиттиришлар узатиш билан шуғулланувчилардир. Швецияда меҳмонхона ва ресторан бизнесининг банкротлиги рекорд даражага етди.

Россия Федерациясида эса коронавирус пандемияси оқибатида олти ойгача корхоналарни банкрот деб топишга мораторий эълон қилинди. Имтиёз барча тадбиркорлик субъектларига берилмай, ҳукумат қарорига мувофиқ, пандемия даврида зарар кўраётган ва инқироз ҳолати вужудга келиши мумкин бўлган соҳалар рўйхати шакллантирилди. У, асосан, фаолияти мижозларга боғлиқ бўлган тадбиркорлик йўналишларини қамраб олади. Авиакомпаниялар, музейлар, туристик фирмалар, меҳмонхоналар шулар жумласидандир. Мораторийга тушган компания ва якка тартибдаги тадбиркорларнинг сони 1,3 миллионни ташкил этади.

Кўп давлатларда тадбиркорларга банкротликнинг олдини олиш, қарздорликни кечиктиришга доир имтиёзлар тақдим қилинмаган бўлса, айримларида алоҳида тоифадаги тадбиркорларгагина енгиллик берилган.

Мамлакатимизда карантин даври тадбиркорнинг фаолияти фақат иқтисодий манфаатдорликдан иборат бўлмаслигини, маҳсулот фойда олиш учунгина ишлаб чиқарилмаслигини кўрсатди. Ушбу ҳолат тадбиркорлар томонидан амалга оширилаётган хайрия ишлари, нарх-навонинг барқарор сақланиб туришида намоён бўлмоқда. Шу ўринда пандемиянинг маҳсулотга бўлган талаб ва таклифларга, рақобат курашига таъсирини ҳам инкор этиб бўлмайди. Бундай шароитда нафақат юқори фойда кўрувчи, балки тўловга қурби етмайдиган ишбилармонлар ҳам пайдо бўлиши табиий. Карантин даврида юз берган қарздорлик фавқулодда ҳолатларда вужудга келган, деб ҳисобланади ва қарздорга бурчини ўташ учун имтиёзлар берилади.

Президентимизнинг шу йил 3 апрелдаги “Коронавирус пандемияси даврида аҳоли, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонига биноан, коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашиш учун киритилган чеклов чоралари туфайли молиявий қийинчиликларга дуч келган корхоналарга нисбатан банкротлик тартиб-таомилларини қўллаш ва уларни банкрот деб эълон қилишга 2020 йил 1 октябргача бўлган муддатда мораторий жорий этилади. Тўловга қобилиятсиз тадбиркорлар мана шу муддат оралиғида банкрот бўлмайди ва давлат реестридан чиқарилмайди. Кредиторнинг ўз талабларини ундириш учун қарздорни банкрот деб топиш ҳақида ариза билан судга мурожаат қила олмаслиги қарздорнинг олдинги ҳолатини қайта тиклашга имконият беради.

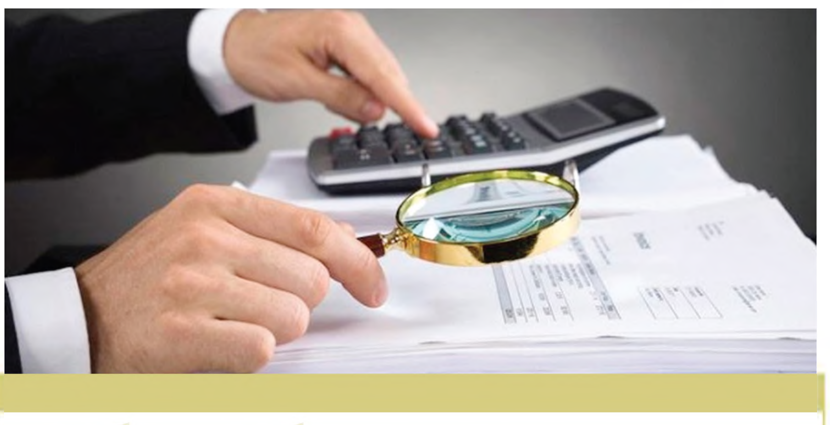

> **2020 йил 1 октябргача бўлган муддатда мораторий жорий этилади. Тўловга қобилиятсиз тадбиркорлар мана шу муддат оралиғида банкрот бўлмайди ва давлат реестридан чиқарилмайди.**

Бозор шароитида самарали фаолият юритишнинг асосий шарти бўлган барча тадбиркорлик фаолияти субъектлари иштирок этадиган рақобат курашида қайсидир корхона тўловга лаёқатсизлиги туфайли банкрот деб топилади ёки реабилитация қилинади. Бугунги шароитда қарздорнинг банкрот бўлишидан кўра, уни сақлаб қолиш иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан фойдали. Чунки корхоналарнинг реабилитация қилиниши натижасида, биринчидан, унинг олдинги мавқеи тикланади. Иккинчидан, давлат иқтисодиётида рақобат муҳити ҳукм суради. Учинчидан эса фуқароларнинг иш билан бандлик даражаси ошади. Банкрот деб топишга доир жорий этилган мораторий корхоналарнинг реабилитацияси енгил кечиши учун шарт-шароит яратади.

Шу маънода, давлатимиз томонидан тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган изчил саъй-ҳаракатлар жаҳон тажрибасидан келиб чиққан ҳолда, бозор иқтисодиётининг нозик тартиб-тамойилларига асосланганини кўриш мумкин.

Мутолаа

МАСЛАКДОШЛИК РИШТАСИ

Узоқ ЖЎРАҚУЛОВ,
Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети профессори, филология фанлари доктори

Бугун нафақат бизда, балки дунё миқёсида китобхонлик муаммоси томир отаётгани бор гап. Айниқса, янги асрда инсоният бу борада “рекорд”га эришди. Ушбу муаммо, умумий миқёсда, аср табиати ҳамда одамларнинг вақтга муносабати билан боғлиқ.

XIV-XVII аср одами эҳтиёжлари ва ташвишлари, қувончлари ва муаммоларини ўз елкасига, нари борса, от-араваларга юклар, макон ва замонни мана шу воситалар ёрдамида ишғол этар, шунда ҳам унинг вақти бемалол эди. Оила аъзолари, қариндош-уруғлари, дўстлари ҳолидан хабар олиш, мулоқот қилиш, хусусан, китоб ўқишга-да, вақт топарди.

XVIII-XX асрларда одамлар велосипедни, машинани, поезд ва самолётни ихтиро қилди, “юк”ларини шу каби замонавий техника воситалари “елкаси”га ортди. Натижада сўз ва ҳаракат тезлиги олдингидан ўнлаб баробар ошди. Мантиқан қараганда, бундай натижа инсоннинг вақтини тежаши, тежалган вақт эса одамгарчилик, маънавият, маърифат йўлида хизмат қилиши лозим эди.

XX асрнинг сўнгги чораги — XXI аср бошларига келиб, инсоният макон ва замон устидан мислсиз ғалабаларга эришди. Аввал бирор ишга йиллаб, ойлаб, соатлаб вақт сарфлаган бўлса, энди ўша вақт бирликлари дақиқа ва сонияларга айланди. Бугун у замонавий информацион технологиялар ёрдамида дунёнинг хоҳлаган нуқтаси билан вақтнинг энг кичик бирликларида боғланиши, истаган ишини битириши мумкин. Аммо ақл ва мантиқни лол қолдирадиган нарса шуки, одамларнинг тирикчилик ташвишларидан орттирган, маънавият учун иқтисод қилган вақти кун сайин, соат сайин қисқариб боряпти. Мен бу ўринда “тирикчилик” деганда, умуман, жисм манфаати учун югуриб-елаётган, дунё ташвишлари билан овора инсонни назарда тутяпман. Бу ташвишга банди одам эса гўзалликни кўра олмайди. Зотан, гўзаллик қалб хотиржамлигини талаб қилади.

Китобхонликнинг дунё миқёсида, хусусан, бизда бу қадар аянчли аҳволга тушганининг бирламчи ва мантиқан изоҳлаш қийин бўлган сабаби, менимча, шу. Иккинчи сабаб, шундай улкан издиҳом ичидан юлқиниб чиқиб, самовий юксакликларга кўтарила олишга имкон топа олмаётган ижодкор билан боғлиқ. Одамларга асл ҳолатини тасвирлаб бериш учун ижодкор дегани издиҳомдан баландда бўлиши шарт.

Бу романтика эмас, ижоднинг бирламчи шарти, холос. Тўфонда чирпирак бўлиб кетаётган одам, у қанчалик истеъдодли, ижодкор бўлмасин, ўша тўфонни сўз билан тасвирлаб бериши мумкин эмас. Бугунги ёзувчи, шоирларнинг, айниқса, модернизм адабиёти вакиллари ёзган асарларнинг таҳлили шундай хулосага олиб келади. Шу маънода, кейинги аср адабиёти том маънода одамлардан узоқлашди.

Чигаллик шундаки, макон ва замон ҳамда оломон хаоси ичида ҳаракат қилаётган ижодкор ҳам, у ёзган асар ҳам одамзотдан “бегоналашди”. Буни кейинчалик модернизм назариётчилари (тўғрироғи, тарғиботчилари) “санъатнинг гуманизмдан айро тушиши”, деган мужмал жумлаларда талқин этдилар. Аммо номи талқин бўлгани билан унинг оддий одамларга тушунарли жойи йўқ эди. Мана шу икки жиҳат ўзаро уйғунлашиб улкан бир комплексни барпо қилди. Оқибатда нафақат одамларнинг китобхонлик даражасига, балки одамлигига ҳам путур ета бошлади.

Бугун китобхонлик борасида туғилаётган кўламдор ташвишлар фақат адабиётга эмас, юксак маънавий тушунчаларга, энг ачинарлиси, одамлик ва одамгарчилик тушунчаларига ҳам дахл қилишга ўтди. Аммо китобхонлик масаласида биздаги аҳвол бир қадар яхшироқ. Цивилизациянинг “юқори” чўққисини эгаллаган мамлакатларга қиёсан олганда, бу фикр ўзини оқлайди. Бунинг ҳам иккита сабабини кўрсатишим мумкин. Аввало, ўзбек жамияти ва маънавияти жаҳон миқёсидаги ижтимоий-маданий хаос оқимига ҳали тўла таслим бўлмаган (таслим бўлишдан Аллоҳ асрасин!). Аммо бундай хавф йўқ, дейиш ҳам нотўғри. Бунинг айрим нишоналари кўринаётганини ҳам инкор этиб бўлмайди. Аммо бизнинг минг йиллик маданий, адабий анъаналаримиз бор. Бундай анъаналар, бир томондан, ғайримаънавий оқимга қарши муайян қалқон вазифасини бажараётган бўлса, бошқа томондан, унинг ўзи ҳам антигуманистик хаос хавфи остида турибди. Яқин йилларгача мавжуд бўлган навоийхонлик, бедилхонлик, фузулийхонлик, машрабхонлик, қодирийхонлик анъаналарининг йўқолиб бораётгани мени қаттиқ ташвишга солади.

XX асрнинг 60 – 80-йилларидан бошлаб, ўзбек китобхонлари орасида оммавий тарзда Ғарб адабиётига ружу қўйиш кузатилади. Ушбу факт, бир томондан, жаҳон адабиётини англаш маъносида ижобий аҳамият касб этса, иккинчи томондан, миллий китобхонлик анъаналарининг сусайишига олиб келди. Чунки замонавий Ғарб адабиёти намуналари ўта шахсий масалалар ҳақида баҳс юритар, миллий колорит эса бундай асарларни оммавий тарзда ўқишни қабул қила олмасди. Натижада ўзбек китобхонлари орасида бўлиниш юз берди. Анъанавий китобхонлик оқими ожизлашди. Мана шу анъана, гарчи, бир қадар ожизланган бўлса-да, бугунги кунда ҳам муайян таъсир қувватини сақлаб турибди. Уни тиклаш, кучайтириш бугун ўзини зиёли, ота, она деб билганлар бўйнидаги фарз, десак хато бўлмайди.

Бугун оммавий тарзда ўқилаётган хусусий газеталарнинг адади, кимнингдир айнан тирикчилик учун олди-қочди асарлар ёзаётгани, бошқа биров уни нашр этиб, мўмайгина даромадга эришаётгани ҳам бор гап. Энг ёмони бундай “асар”лар ўз ўқувчиларига ҳам эгалиги. Бу ўринда “ёзувчи” ва “ношир”нинг мақсадлари уйғун ва аниқ — моддий фойда олиш. Аммо бундан ўқувчи нима олади? Фойдами ёки зарар? Мен китоб савдосига, унинг даромад манбаига айланишига қарши эмасман. Қани бизда ҳам бу соҳа гуркираб ривож олса. Китоб бизнеси мамлакатимизнинг муҳим иқтисодий соҳасига айланса. Афсуски, бизда айнан шу нарса, яъни китоб савдосининг ўзи йўқ.

Ўйлашимча, китоб савдоси бизнес даражасига кўтарилган жамиятда уч томонлама манфаат бўлади: мамлакат иқтисодига, ёзувчига ва, энг муҳими, халқ маънавиятига. Аввало, маблағининг муайян улушини китоб сотиб олишга сарфлаётган миллатнинг маънавий савияси юксак ҳисобланади.

Ўйлашимча, китоб савдоси бизнес даражасига кўтарилган жамиятда уч томонлама манфаат бўлади: мамлакат иқтисодига, ёзувчига ва, энг муҳими, халқ маънавиятига. Аввало, маблағининг муайян улушини китоб сотиб олишга сарфлаётган миллатнинг маънавий савияси юксак ҳисобланади. Иккинчидан, бундан давлат ва халқнинг иқтисодий, маънавий, маърифий даражаси юксалади. Учинчидан, бу муаллиф учун ҳам иқтисодий, ҳам маънавий рағбат вазифасини бажаради.

Ёдимизда бўлса, Абдулла Қаҳҳорнинг “Сароб” романи қаҳрамони Саидий ижодий фантазияга берилиб, ўз китоблари орқасидан доллар, фунт-стерлинг, лира, иенлар оқиб келаётганини, данғиллама иморатлар қуриб, турмуш фаровонлигига эришганини тасаввур қилади. Буни яқин кунларгача Саидий табиатидаги худбинлик дея изоҳлаб келдик. Айни кунларда эса бу масалани четлаб ўтяпмиз, холос. Лекин моҳиятига кўра, Саидийнинг орзулари у қадар қўрқинчли эмас. Аввало, ёзувчи ҳам одам. Унинг ҳам барчамиз сингари моддий фаровон яшашга ҳаққи бор. Қолаверса, турмуш ташвишидан фориғ бўлган одам тирикчиликдан юксакроқ нарсалар ҳақида ўйлашга кўпроқ мойил бўлади. Энг муҳими, ёзувчининг китобини сотиб олаётган одам, биринчи навбатда, ёзувчини, шунинг баробарида адабиётни эътироф этган бўлмайдими?

Шуларни эътиборга олсак, китобхонлик ва китоб савдоси аро чин маънодаги муносабат юзага келиши учун учта одамнинг мустаҳкам ҳамкорлиги лозим. Буларнинг бири, истеъдодли ёзувчи, иккинчиси, профессионал ношир, учинчиси, инсофли савдогар. Уларни фақат моддий манфаат эмас, маънавий-маърифий маслакдошлик ришталари боғлаб туриши керак. Бизда азалдан китоб савдоси мана шу мезонлар асосида ривожланган, шу йўл билан маърифий, маданий ютуқларга эришиб келинган. Бугун айни масалада аҳвол жуда ачинарли. Бунда барча оғирлик муаллифнинг зиммасига тушгани жуда ёмон. Бугунги муаллиф китобини нашр эттиришда ҳам бир ноширдан ортиқ меҳнат қилади, тер тўкади. Китобини сотиш эса ўз-ўзидан ёзувчининг зиммасида. Энди ўйлаб кўринг, бундай ижодга бегона жараёнларни яшаб ўтган муаллиф яна ижодий кайфиятга қайтиши учун кучни қаердан олади?

Қонун устуворлиги

КИБЕРФИРИБГАРДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Амриддин АНОРБОЕВ,
Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги юридик бўлими бош юрисконсульти

Ҳозир глобал пандемия шароитида дунё давлатлари олдида турган муҳим муаммолардан бири мамлакат иқтисодиёти зарар кўришини камайтириш, аҳоли даромадларини сақлаб қолиш ва кўпайтириш чораларини кўриш ҳисобланади. Бироқ бу даврда пандемия соясида киберўғрилик ҳолати кўпаяётганини ҳам инкор этолмаймиз.

Айни пайтда интернет хизматидан фойдаланувчилар сони юртимизда 22 миллиондан зиёд бўлиб, шундан 19 миллиони мобиль интернетдан фойдаланмоқда. Шу боис, фойдаланувчиларнинг киберҳужумга учрамаслигини ҳеч ким кафолатлай олмайди.

Ачинарлиси, киберўғрилик жинояти натижасида замонавий ўғрилар салмоғи ва ушбу турдаги жиноятларни содир этиш усуллари ҳам кўпаймоқда. Айниқса, кўп давлатларда бу каби жиноятларнинг олдини олиш бўйича етарлича ташкилий, ҳуқуқий, молиявий, иқтисодий, маънавий чоралар кўрилмагани мазкур йўналишдаги муносабатларни қайтадан кўриб чиқишни тақозо этмоқда.

Ушбу ҳолатлар юртимизда ҳам киберҳужумларга оид қонун ҳужжатларини такомиллаштириш зарурлигини кўрсатяпти.

Кибержиноятни содир этганлик учун дунё мамлакатларининг бир қисмида жавобгарлик белгиланган бўлса, бошқа қисмида ҳали ижтимоий муносабатлар ривожи бунга зарурат йўқлигини кўрсатмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 169-моддаси 3-қисми “в” бандида компьютер тизимига рухсатсиз кириб, ўғрилик, яъни ўзганинг мол-мулкини яширин равишда талон-тарож қилганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

Киберўғриларнинг ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо беришда киберҳужум қай тариқа амалга оширилганидан қатъи назар, ушбу жиноятлар давлатларнинг жиноят қонунчилигида оғирроқ жазони назарда тутувчи қисми билан квалификация қилиниши лозим.

Шу ўринда Жиноят-процессуал кодексининг 22-моддасига асосан, суриштирувчи, терговчи, прокурор ва суд жиноят юз берганини, унинг содир этилишида ким айбдорлигини, шунингдек, у билан боғлиқ барча ҳолатларни аниқлаши шарт. Иш бўйича исботланиши зарур бўлган барча ҳолатлар синчковлик билан, ҳар томонлама, тўла ва холисона текшириб чиқилиши керак. Ишда юзага келадиган ҳар қандай масалани ҳал қилишда айбланувчини ёки судланувчини ҳам фош қиладиган, ҳам оқлайдиган, шунингдек, унинг жавобгарлигини ҳам енгиллаштириб, ҳам оғирлаштирадиган ҳолатлар аниқланиши ва ҳисобга олиниши лозим.

Нафақат киберўғрилик, балки бошқа жиноятлар бўйича келиб чиққан зарарни аниқлаш тартиби ва уни ҳисоблаб чиқиш механизми амалдаги қонунчиликда белгиланмагани сабабли баъзи ҳолатларда судлар турли кибержиноятларни квалификация қилишда умумий зарар суммасидан келиб чиқади. Фикримизча, бу нотўғри. Мазкур ҳолатда ҳар бир жиноят натижасида келиб чиққан зарар алоҳида ҳисоб-китоб қилиниши ҳамда жиноятнинг такрорийлик белгисидан келиб чиқиб, жазо тайинланиши лозим.

Тан олиш керакки, киберўғрилик билан боғлиқ жиноятларнинг кўпайишига қатор омиллар сабаб бўлмоқда. Жумладан, пандемия шароитида аҳолининг ахборот-коммуникация технологияларига бўлган зарурати кучаймоқда. Аҳолининг ўзи эҳтиётсизлик ёки киберфирибгарларнинг алдовига учиш оқибатида киберўғриларга қилмишини амалга ошириш учун шарт-шароит яратиб бермоқда.

Аҳоли ўз эҳтиёжини таъминлаш учун ҳам билиб-билмай киберҳужум қурбонига айланмоқда.

Мазкур муаммони бартараф қилиш учун олдин ҳамма ўзидан келиб чиқиб фикрлаши, хусусий мол-мулкини ҳимоя қила билиши, давлат органларига асоссиз мурожаатларни камайтирган ҳолда, бирламчи эҳтиёжлар учун зарур бўлган мурожаатларини юбориши, давлат хизматчиларининг пандемияни юмшатиш учун олиб бораётган ҳаракатларига хайриҳоҳ бўлиши, улар томонидан берилаётган киберхавфсизликка оид тавсияларга риоя қилиши, интернет олами иқтисодиёт соҳасидаги киберўғриликни амалга ошириш учун энг қулай макон эканини унутмаслиги, ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш чораларини кўриши шарт.

Давлат эса киберхавфсизликни таъминлаш учун киберўғриларга қарши қаратилган ҳаракатларини жадаллаштириши, ташкилий, ҳуқуқий, иқтисодий, молиявий масалаларни қайта кўриб чиқиши ва киберхавфсизликни такомиллаштириш чораларини кўриб бориши мақсадга мувофиқ.

Назаримизда, киберўғрилик учун жиноий жавобгарликнинг қатъий белгилаб қўйилиши кибержиноятчининг ноқонуний хатти-ҳаракатлар учун жавобгарлик муқаррарлигини англаб, ўз қилмишидан ихтиёрий қайтишига сабаб бўлади. Ўзгаларнинг мол-мулкига нисбатан эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишини таъминлайди. Хусусий мулкнинг дахлсизлиги таъминланмас экан, аҳолининг давлат органларига бўлган ишончи сусайиб бораверади. Халқимизда бир нақл бор: “Оладиган мол олтин бўлиб кўринар”. Киберўғри наздида олтин бўлиб кўринаётган хусусий мулкни ушбу жиноятчилардан ҳимоя қилишимиз учун барчамиз ҳамжиҳат ҳаракат қилишимиз, жиноят қонунчилиги такомиллаштирилиши даркор.

Хушхабар

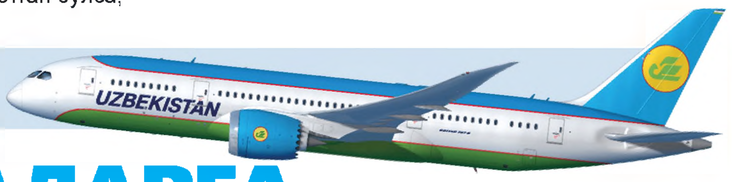

ҚОИДАЛАРГА ҚАТЪИЙ АМАЛ ҚИЛИНАДИ

Илк авиақатнов Тошкентдан Урганч томон амалга оширилди

Лутфулла СУВОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Республика махсус комиссиясининг қарори билан мамлакатимиз вилоятлари бўйича авиақатновларни босқичма-босқич қайта тиклаш ишлари амалга оширилмоқда.

Хусусан, жорий йилнинг 18 май кунидан бошлаб Нукус, Термиз ва Урганч шаҳарларига иккала томонга қатновларни амалга оширишга киришилди.

Илк авиақатнов Урганч йўналиши бўйича амалга оширилди. Онлайн тизимда чипта харид қилган 21 нафар йўловчи Урганч шаҳрига парвоз қилди. Урганч — Тошкент йўналишида чипта олган 60 нафар йўловчи эса пойтахтимизга қайтади.

— Март ойида Тошкентда яшаётган ўғлимнинг туғилган кунига келгандим, — дейди урганчлик Ширин Жуманиёзова. — Лекин карантин муносабати билан икки ой пойтахтда қолиб кетдим. Ниҳоят ўз уйимга қайтяпман.

Белгиланган тартибга кўра, карантин қоидаларига қатъий риоя қилиш, яъни ҳимоя ниқоблари ва қўлқопларни тақиш, рўйхатдан ўтиш пайтида ва ҳаво кемасида ижтимоий масофага риоя қилиш лозим. Ҳаво кемаси салонида ўтириш тартиби қўниш талонига биноан қатъий равишда амалга оширилади, эҳтиёжсиз ҳаракатланиш тақиқланади.

Шунингдек, Самарқанд, Навоий, Бухоро, Қарши шаҳарлари ва Фарғона водийсига поездлар қатнови қайта тикланмоқда. 18 май куни эрта тонгдан Тошкентдан Бухорога “Afrosiyob” тезюрар поезди жўнаб кетган бўлса, Қарши шаҳри томон “Afrosiyob” тезюрар поезди ва Фарғона водийсига йўловчи поезди ҳам йўлга чиқди.

Янгилик

“ЗАМОНАВИЙ МАКТАБ” лойиҳаси асосида

Гулсум ШОДИЕВА

Сўнгги пайтларда жойлардаги умумтаълим мактаблари “Замонавий мактаб” лойиҳаси асосида таъмирланиб, янги қиёфа касб этаётир.

Жорий йилда Инвестиция дастури асосида Самарқанд вилоятининг туман ва шаҳарларидаги 32 та мактабда 128,2 миллиард сўмлик қурилиш-таъмирлаш ишлари амалга оширилади. Уларнинг 2 таси янги қурилиш бўлиб, 21 тасида реконструкция ва 9 тасида капитал таъмирлаш ишлари олиб борилади.

— 2020 йил Инвестиция дастурига биноан Инқирозга қарши курашиш жамғармаси маблағлари ҳисобидан қўшимча 65 миллиард сўм маблағ ажратилиб, вилоятдаги 22 та умумтаълим мактабида қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилади, — дейди Самарқанд вилояти халқ таълими бошқармаси матбуот котиби Абдуҳошим Зиятов. — Бугунги кунда мамлакатимизда жорий этилган карантин қоидаларига қатъий амал қилган ҳолда, ушбу таълим муассасаларида бу ишлар юқори суръатда олиб борилмоқда. Айни пайтда Қорасув массивида 1 680 ўринли янги мактабнинг қурилиш ишлари жадал давом этяпти. Жумладан, “Замонавий мактаб” талаблари асосида бунёд этилаётган муассаса 4 қаватли ўқув биноси, спорт зали, футбол, баскетбол ва волейбол майдонларига эга бўлади.

Ушбу янги замонавий мактабни қуришда Президент мактаблари тажрибасидан фойдаланган ҳолда, ўқувчи-ёшларнинг пухта билим олиши, жисмонан ва маънан соғлом бўлиб вояга етиши учун барча шароитларни яратишга алоҳида эътибор қаратилади. Шунингдек, келгусида Қорасув массивида аҳоли сони ортиб бориши инобатга олиниб, худди шундай янги умумтаълим муассасалари қурилиши кўзда тутилмоқда.

Бу боғда уруш кўрган аждодларимизнинг она Ватан ҳимояси учун дадил ташлаган қадамлари, жондан азиз фарзандлари йўлига кўз тиккан онажонларнинг чексиз изтироблари, қирғинбарот урушда ғалаба қозонган жасорат, матонат, муҳаббат, садоқат соҳибларининг руҳлари мужассам.

Эҳтиром

“МАТОНАТ МАДҲИЯСИ” БИЛАН ЯРАТИЛГАН “МАНГУ ЖАСОРАТ”

> **Лойиҳага киришишдан аввал Тошкент вилояти Зангиота туманидаги Хонобод қишлоғида яшаб ўтган жасоратли аёл Зулфия Зокирова ҳақида ёзилган мақолаларни диққат билан ўқиб чиқдим.**

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

Бундан роппа-роса бир йил муқаддам Президентимиз Олмазор туманидаги генерал Собир Раҳимов ҳайкали ўрнатилган хиёбонда бўлиб, Ғалаба боғи қурилиши бўйича топшириқлар берган эди. Шундан сўнг ушбу топшириқ асосида боғ концепцияси ишлаб чиқилди. Ғалаба боғида ўрнатиладиган ёдгорлик мажмуаларини яратиш бўйича белгиланган муддатларда ижодий танловлар ўтказилиб, муаллиф ва ижрочилар аниқланди.

Мана, бугун барчамиз кутган кўркам ва муаззам боғ бунёд этилди. Юртдошларимиз уруш йилларида халқимиз кўрсатган беқиёс қаҳрамонликни улуғлайдиган, ўзида она Ватан тимсолини мужассам этган “Матонат мадҳияси” монументи пойига гулчамбар қўйиб, фидойи элдошларимиз хотирасига ҳурмат бажо келтирмоқда.

Ўзбекистон халқининг жанг майдонларида ва фронт ортида кўрсатган матонатини тарих саҳифаларига муҳрлаш, ёшларни она Ватанга муҳаббат, юксак садоқат руҳида камол топтириш мақсадида амалга оширилган бу эзгу иш барчамизнинг кўнглимизни равшан қилди.

— Халқимизнинг улуғ қадамжоларидан бирига айланиб улгурган бу бетакрор мажмуани бунёд этишда ўз ҳиссамни қўшганимдан ниҳоятда бахтиёрман, — дейди “Матонат мадҳияси” монументи лойиҳаси муаллифи, ёш ҳайкалтарош Баҳром Норбоев. — Лойиҳага киришишдан аввал Тошкент вилояти Зангиота туманидаги Хонобод қишлоғида яшаб ўтган жасоратли аёл Зулфия Зокирова ҳақида ёзилган мақолаларни диққат билан ўқиб чиқдим. Аянинг фазилатлари ва одатлари билан танишар эканман, ўзбек оналарининг барчаси бир-бирига жуда ўхшаш эканини янада чуқурроқ ҳис қилдим. Олти ой давомида кўз ўнгимдан ўзим билган момоларим, бувиларим ва онамнинг сиймоси кетмади. Устозим Азамат Ҳотамовнинг иш жараёнидаги маслаҳатлари ва далдаси ҳам менга катта куч-қувват бағишлади. Зулфия ая Зокированинг қариндошлари — Раҳимжон Аҳмаджонов, Фарҳод Маҳамаджонов, Маърифат Аҳмаджонова, Саноат Маҳмудова, Мавлуда Холматованинг ая ҳақидаги хотираларини ҳам диққат билан тингладим. Улар қиёфасидаги қайсидир чизгилардан иш жараёнида фойдаландим. Исоқжон, Аҳмаджон, Маҳамаджон, Ваҳобжон ва Юсуфжон каби азамат йигитларнинг йўлига интизор боқиб ўтган бу муҳтарама аёлнинг ҳайкалини шунчаки ишлаб бўлмайди, ахир. Келинларининг айтишича, ая кечалари ҳовлини кезиб, ўғилларининг исмларини айтиб чақирар ва ҳеч кимга эшиттирмай йиғлар экан. Шу биргина ҳолатнинг ўзи инсон қалбини ларзага солмайдими?!

Айтиш жоизки, шу улкан майдонда қисқа муддатда жуда катта ҳажмдаги қурилиш ва ободонлаштириш ишлари амалга оширилди. Пухта ишланган лойиҳалар асосида Ғалаба боғи, “Шон-шараф” музейи, “Мангу жасорат”, “Матонат мадҳияси” монументлари бунёд этилди. Халқимизнинг қонли жанглардаги мардлиги, фронт ортидаги машаққатли меҳнати ва фидойилигидан ҳикоя қилувчи кенг кўламли тарихий-бадиий экспозициялар яратилди.

Уруш давридаги жанггоҳларни эслатадиган баланд тепалик устида афсонавий генерал Собир Раҳимов, ҳарбий қўмондонларимиз, ўзбекистонлик барча ботир жангчиларнинг сўнмас хотирасига атаб “Мангу жасорат” деб номланган улуғвор монумент барпо этилди. Мазкур композиция ва маҳобатли стэлла лойиҳаси муаллифи Жасвант Анназаровдир.

— Ўтган йили мазкур монументни яратиш бўйича танлов ўтказилди, — дейди композиция муаллифи. — Тўғриси, ушбу танловда лойиҳам ғолиб бўлишини кутмаган эдим. Генерал Собир Раҳимов шахси ҳар бир ўзбек йигитига ғурур ва фахр бағишлайди. Мана, бугун ўша машҳур қаҳрамонимиз ёнида 14 нафар ўзбек қаҳрамони саф тортиб турибди. Уларнинг ҳар бирини номма-ном айтиб ўтишни жоиз деб биламан: генерал-майор Аҳмаджон Қурбонов, мерган Зебо Ғаниева, старшина Боис Эргашев, майор Абдусаттор Эшонқулов, полковник Ботир Бобоев, ҳарбий шифокор Муқаддам Ашрапова, сержант Аҳмаджон Шукуров, катта лейтенант Амирали Саидбеков, лейтенант Вальдемар Шаландин, 5-отряд разведкачилар бўлими командири Мамадали Топволдиев, сержант Қудрат Суюнов, старшина Самиғ Абдуллаев, кичик лейтенант Иноят Наврўзбоев, оддий аскар Шоди Шоимов. Айтиш мумкинки, Ғалаба боғи Иккинчи жаҳон урушидаги воқеалар ва ҳолатларни тўлалигича кўрсатиб бера оладиган мажмуа сифатида юртдошларимиз томонидан эътироф этилмоқда.

Зеро, бу боғда уруш кўрган аждодларимизнинг она Ватан ҳимояси учун дадил ташлаган қадамлари, жондан азиз фарзандлари йўлига кўз тиккан онажонларнинг чексиз изтироблари, қирғинбарот урушда ғалаба қозонган жасорат, матонат, муҳаббат, садоқат соҳиблари ва соҳибаларининг руҳлари мужассам. Биз уларнинг қошида ҳамиша таъзимдамиз!

Музейлар — тарих кўзгуси

ИМПЕРАТОРДАН ОРДЕН ОЛГАН ЖАЛИЛ ОТА

Отабек НАСИМОВ,
Яккасарой туман ҳокимлиги матбуот хизмати раҳбари

Тошкент шаҳрининг Яккасарой туманида истиқомат қилувчи 76 ёшли Жалил ота Султоновнинг уй-музейида мингдан ортиқ ноёб ва нодир экспонат мавжуд.

Ўзбекистонда яшаган япон фуқароларига бағишланган хотира музейи 1998 йилда ташкил этилган. Музей директори Жалил Султонов уни ўз шахсий маблағлари ҳисобига очган ва ҳозирга қадар Иккинчи жаҳон урушидан сўнг Ўзбекистонга келиб қолган япон асирлари фаолиятга оид маълумот ва буюмларни йиғиб келмоқда. Манбаларга кўра, ўша пайтда мустабид шўро ҳукуматининг кўрсатмасига асосан минглаб япон асирлари собиқ иттифоқнинг турли ҳудудларига, хусусан, 23 минг нафардан зиёди Ўзбекистонга жўнатилган.

Улар ўтган асрнинг 50-йиллари биринчи ярмига қадар Ўзбекистондаги қурилиш-бунёдкорлик ишларида фаол иштирок этган. Тақдир тақозоси билан юртимизга келиб қолган японлар ҳақида кекса отахону онахонлар ёдида илиқ хотиралар сақланиб қолган. Бағрикенг халқимиз ўша даврда уларга меҳр, иссиқ жой берган бўлса-да, улар ҳамиша Ватан соғинчи билан яшаган. Уларнинг тақдири, уй-хаёллари, орзу-истакларига юртдошларимиз ҳам бефарқ бўлмаган.

— Музейлар — тарих кўзгуси, халқ ўтмиши, урф-одати, анъанаси, қадрият ва турмуш тарзини ифода этувчи макон, — дейди Жалил ота. — Халқнинг маънавий дунёсини бойитиш, ёш авлодни Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳида тарбиялашда музейларнинг ўрни беқиёс.

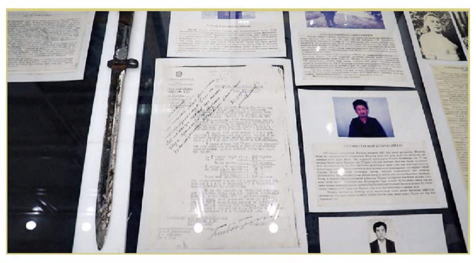

Жалил Султонов Ўзбекистонда 1940–1950 йилларда яшаган японлар тарихини сақлаб қолиш йўли билан Япония ва Ўзбекистон ўртасидаги ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга улкан ҳисса қўшган юртдошларимиздан бири. 2016 йили Жалил ота Япония императори томонидан “Отаётган қуёш, олтин ва кумуш нурлар” ордени билан тақдирланган.

Уй-музейида япон фуқароларига оид мингдан зиёд сурат, буюмлар, эсдаликлар, хотира қайдлари сақланмоқда. Жалил Султонов 1991 йилдан бошлаб Япония тарихи, маданияти, санъати, юртимизда яшаган японларнинг тақдирини ўрганган ва ўз уйида экспонатларни йиғиш билан шуғулланган, кейинчалик музей сифатида ташкил этган.

Аввалига икки хонада жойлаштирилган буюмлар юртдошларимизнинг истаклари билан олиб келинган суратлар, ашёлар билан кенгайиб учта хонага жойланди. Музей бешта — тарихий-маданий алоқалар, япон фуқароларининг фаолияти, Ватанга қайтиш, япон фуқароларининг қабристонлари, бугунги кун Япония билан муносабатлар бўлимларидан иборат.

Экспонатлар қаторидан жой олган беланчак, ўша пайтлари кийилган тахтадан ясалган оёқ кийимлар японлар томонидан ясалган ва юртдошларимизга тақдим қилинган.

Японияддан келган ҳар бир делегация аъзолари, сайёҳлар яккасаройлик Жалил отанинг уй-музейини кўрмасдан юртига қайтмайди. Чунки японлар Ўзбекистонда уларнинг қадриятларини қадрлаб, анъаналарини улуғлаб яшаётган бир ўзбек отахони борлигини жуда яхши билади.

Қадрият

АЗАЛИЙ ЭЗГУ ОДАТЛАРИМИЗ ҲИКМАТИ

Миржалол ҚОСИМОВ,
Ўзбекистон халқаро ислом академияси ўқитувчиси

Хайру саховат кўрсатиш, ўзгаларга кўмак бериш азалий қадриятларимиздан бири сифатида онгу шууримизга болалигимизданоқ сингдириб келинган.

Ёшимиз улғайиб, ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб, ақлимиз ривожланиб, онгимизда савоб ва гуноҳ борасидаги қатъий тўхтамлар жамланган ёшга етганимизда ҳам ота-оналаримиз томонидан сингдирилган бу тарбиянинг нақадар улуғ эканига иқрор бўлаверамиз.

“Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракатининг барча ватандошларимиз, уламолар, серҳиммат тадбиркорларимиз томонидан якдиллик билан қўллаб-қувватланиши ҳам ўзбекнинг қонига сингиб кетган буюк тарбия маҳсулидир.

Юртимиз уламолари илмнинг барча соҳаларида ёрқин из қолдирганлар. Хусусан, аждодларимиз ҳанафийликнинг Бухоро фиқҳи мактабига асос солганлар. Мазкур мактабнинг йирик намояндаларидан бири Шамс ул-аимма Сарахсийдир.

У зот XI асрда яшаб ижод қилган бўлсада, асарлари ҳозирги кунга қадар ислом фиқҳи, ислом халқаро фиқҳи, ислом молияси ва банк тизими каби қатор соҳаларда диққат билан ўрганилиб, ҳаётга татбиқ этиб келинади. Ислом оламининг нуфузли илм даргоҳларида дарслик сифатида ўқитилади.

Шамс ул-аимма Сарахсийнинг энг муҳим асари “Ал-мабсут” дунё уламолари томонидан эътироф этилган фиқҳий манбадир. Мазкур асарда закот бериб, саховат кўрсатиш исломнинг беш фарзидан бири бўлиши билан бирга, улуғ ибодат экани алоҳида таъкидланади. Сарахсий изоҳича, закотнинг луғавий маъноси поклаш бўлиб, киши бу орқали ўзида қолган молу давлатини поклаб олади. Бундан ташқари, закот — саховат мусулмонларнинг бир-бирига бўлган меҳр-муҳаббатини мустаҳкамлайди. Шунинг учун ҳам у улуғ фазилатдир.

Шамс ул-аимма Сарахсий молиявий ибодатларни адо этиш ислом шариати томонидан қодир деб белгиланган кишиларга лозим бўлишини уқтиради. Бунда берувчи олувчини ранжитмайдиган йўл тутиши талаб этилади. Бу ҳам сифатга ва ҳам миқдорга тааллуқли. Бундан кўринадики, саховат муҳтож одамга ўзига раво кўрилганидек етарли миқдорда берилиши лозим. Токи ундан савоб тўла ҳосил бўлсин. Берилган ҳадянинг сифатсизлигидан олувчининг ҳам кўнгли ўксимасин.

Бу Аллоҳ таолонинг қуйидаги сўзи билан исботланган: “Улар тақводорлар **фаровонлик ва танглик кунларида ҳам эҳсон қиладиган,** ғазабларини ютадиган, одамларни (хато-камчиликларини) авф этадилар. **Аллоҳ эзгулик қилувчиларни севар”.** Саховат ва кўмак — шу қадар эзгу иш. Уни қалбдан англаш, унга ишониш, қолаверса, амал қилиш даркор.

Бундан эса ҳар биримиз чиқарадиган хулоса битта: биз ҳеч қачон саховатини ўзгадан дариғ тутмаган, қийин кунда кўмакка ҳамиша ҳозир бўлган буюк халқ фарзандимиз. Олдимиздаги бу синовли дамларни ҳам муқаддас динимизни, улуғларимиз ўгитларини, эзгу ташаббусни қўллаб-қувватлаб, келажак авлодлар олдида юзимиз ёруғ бўлиб, ҳамжиҳатликда енгиб ўтамиз, иншооллоҳ.

Санъат

АНЪАНАЛАРНИ ДАВОМ ЭТТИРИШ — ШАРАФ

Анвар МАМАЖОНОВ,
Ўзбекистон Бадиий академияси академиги

Давлатимиз раҳбари шу йил 21 апрель куни имзолаган “Тасвирий ва амалий санъат соҳаси самарадорлигини янада оширишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорга кўра, Республика ихтисослаштирилган рассомлик мактабига Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби П.Беньков номининг қайтарилгани нафақат шу мактабда ёш авлодни тарбиялаётган устозларни, балки кўп сонли ижодкорларни ҳам хушнуд этди.

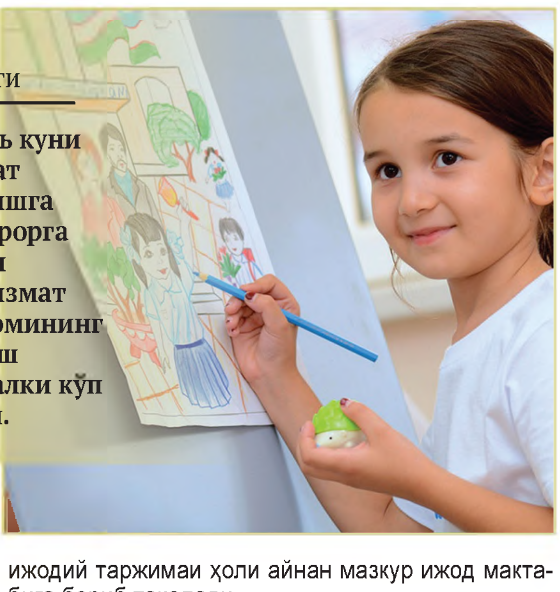

Дарҳақиқат, бир асрлик шонли тарихга эга рассомлик мактаби Марказий Осиёда тасвирий ва амалий санъат бешиги вазифасини ўтаб келди. Шу сабаб минтақамиз мамлакатларининг қарийб барча тасвирий ва амалий санъат усталари, рассомлари ижоди бевосита мазкур билим юрти билан узвий боғлиқ. Ўзбекистоннинг XX аср тасвирий санъати хазинасига муносиб ҳисса қўшган Александр Вольков, Зинаида Ковалевская, Надежда Кашина, Николай Карахан, Абдулҳақ Абдуллаев, Малик Набиев, Лутфулла Абдуллаев, Рашид Тимуров, Раҳим Аҳмедов, Эдуард Қаландаров, Рўзи Чориев, Неъмат Қўзибоев, Зокир Иноғомов, Қутлуғ Башаров, Шуҳрат Абдурашидов, Тельман Муҳаммедов ва давримизнинг Жавлон Умарбеков, Баҳодир Жалолов, Алишер Мирзаев, Акмал Нуридинов, Ғофур Қодиров сингари кўплаб забардаст рассомлари, санъат арбобларининг ижодий таржимаи ҳоли айнан мазкур ижод мактабига бориб тақалади.

Билим юртида турли даврларда соҳа жонкуярлари — Уста Ширин Муродов, Т.Арслонқулов, Й.Рауфов, Ж.Ҳакимов, М.Қосимов, Т.Тўхтахўжаев, М.Раҳимов, В.Рифтин, Ч.Аҳмаров, А.Абдуллаев, Т.Татевосян, В.Жмакин, Н.Қўзибоев каби мўйқалам усталари талабаларга сабоқ берган.

Устоз рассом Павел Беньков ижодий фаолиятининг аксар қисмини Ўзбекистонга бағишлади. Юртимизнинг кўҳна ва навқирон шаҳарлари — Самарқанд, Бухоро, Хивада ижод қилди, ўзининг ҳаётбахш асарларида диёримизнинг гўзаллигини, ўзгача жозибасини самимийараннум этди. Ўзидан юксак бадиий қийматга эга асарларни мерос қолдирди. Қолаверса, ўз ижоди билан кўплаб издошлари қалбига диёримизга хос меҳр ва фидокорлик туйғуларини сингдирди. Оддий шароитда ижод қилиб, иложи борича иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлади, уларга гўзалликни илғай олиш, ҳис этишни ўргатди, юксак эстетик дидни тарбиялаш мақсадидан чекинмади ва сўнгги нафасига қадар касбига, бурчига содиқ қолди.

Мана, юз йилдан ошдики, жаҳоннинг таниқли соҳа намояндалари рассомлик мактабимизни Павел Беньков номи билан танийди. Шундай экан, шонли ўтмишга эга мактабимиз номсиз ёки бошқа номда аталиши оддий ҳақиқатдан йироқ бўлар эди, деган фикрдаман.

Бугунги кун нуқтаи назаридан сўз юритадиган бўлсак, юртимизда миллий тасвирий санъатимизга бўлган юксак эътибор, яратиб берилаётган шарт-шароитлар натижасида ёш истеъдод эгалари жаҳон санъат майдонида ижодий салоҳиятини муносиб равишда намоён қилмоқда. Улар орасида айнан П.Беньков номидаги мактаб ўқувчиларининг ҳам алоҳида ўрни бор.

Мамлакатимизда нафақат миллий бадиий анъаналарнинг ўзига хослиги сақлаб келинаётгани, балки авлодлар томонидан муносиб давом эттирилаётгани айни ҳақиқатдир. Бу борада мактабимизни етук мутахассис кадрлар тайёрловчи бебаҳо маскан, дейишга асосимиз бор. Бу ерда тасвирий ва амалий санъат, санъатшунослик, дизайн йўналишларида таҳсил олиб, ҳаётга учирма бўлган малакали мутахассислар бадиий таълим тизими фаолияти самарадорлигининг амалдаги ёрқин ифодаси, қолаверса, миллий бойлигимиздир.

Комил ишонч билан айтамизки, бу ўқув даргоҳи келгусида ҳам ўзининг эзгу анъаналарини шараф билан давом эттиради.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: **Салим Дониёров**

“Янги Ўзбекистон” газетаси учун масъул:
бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари
Бахтиёр Абдусатторов

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “KOLORPAK” МЧЖ масъул.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. **Буюртма** — 1303.
42644 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. **Қоғоз бичими** А2.
Баҳоси келишилган нархда.

“KOLORPAK” МЧЖ босмахонаси. Корхона манзили:
Тошкент шаҳри, Яшнобод тумани, Элбек кўчаси, 8-уй.
ЎзА якуни — 00:20 Топширилди — 01:40 1 2 3 4 5 6

Навбатчи муҳаррир: Хайриддин Мурод
Мусаҳҳиҳ: Насиба Абдуллаева

Босмахона телефони: (71) 230-27-76

Манзилимиз:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Девонхона: (0-371) 233-70-98 Котибият: (0-371) 233-56-60 Эълонлар: (0-371) 233-57-15